

◆ T Ü Z E ◆

HUKUK DERGİSİ

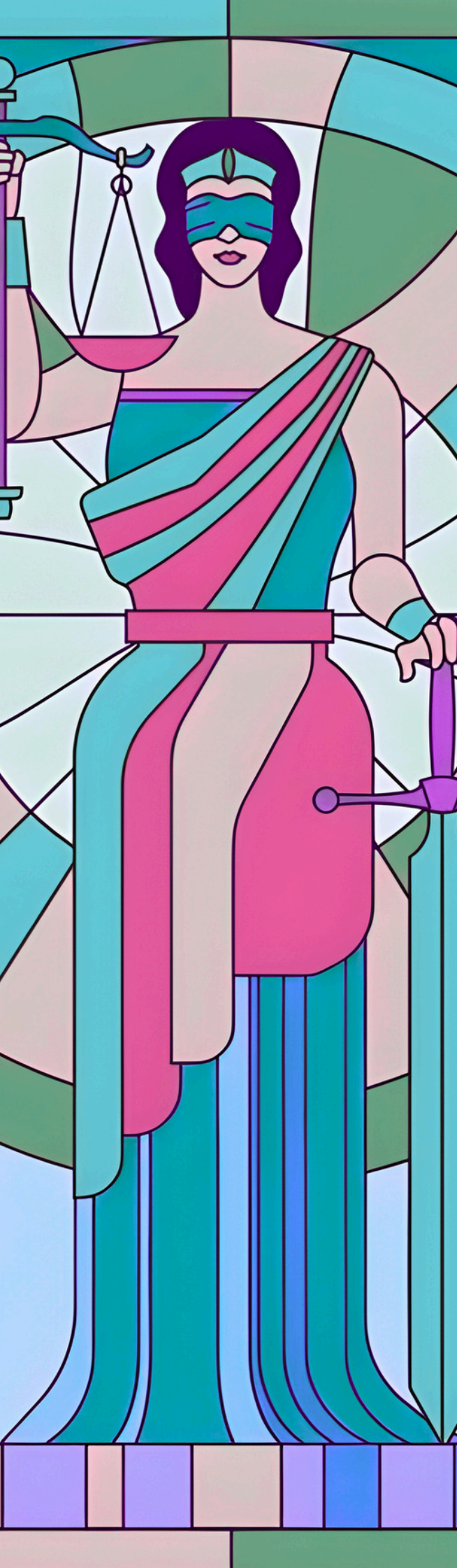
GENÇ ZİHNLERİN
PERSPEKTİFİ

SEVGİLİ OKURLARIMIZ

TÜZE HUKUK DERGİMİZİN YENİ SAYISINDA SİZLERLE BİR ARAYA GELMEKTEN BÜYÜK ONUR DUYMAKTAYIZ. BİR DERGİ YALNIZCA İÇERİSİNDEKİ YAZILARDAN İBARET OLMAYIP, AYNI ZAMANDA BİR SANAT ESERİNE DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR. BU SAYIMIZDA AMAÇLADIĞIMIZ ŞEY BİR DERGİNİN YALNIZCA YAZILARDAN OLUŞMADIĞINI, YAZILARIN YAPISININ BİLE ESTETİK ALGIYA HİZMET EDEBİLECEĞİNİ GÖSTERMEKTİR. KENDİ JENERASYONUMUZUN BİR ŞEYLERİ OKUMAKTA ÇEKMiŞ OLDUĞU ZORLUĞU, DERGİNİN ESTETİK YÖNÜNÜ JENARASYONUMUZLA UYUMLAYARAK HAFİFLETME HEDEFİYLE ÇIKMIŞ OLDUĞUMUZ BU YOLDA AMACIMIZA ULAŞTIĞIMIZI DÜŞÜNMEKTEYİZ. BU AMAÇ DOĞRULTUSUNDA BİZLERDEN DESTEĞİNİ ESİRGEMEYEN BAŞTA KIYMETLİ AKADEMİSYENLERİMİZE, YAZARLARIMIZA VE TOBB ETÜ HUKUK TOPLULUĞUNA BİR TEŞEKKÜRÜ BORÇ BİLİRİZ. TÜM OKURLARIMIZA KEYİFLİ OKUMALAR DİLERİZ.

HUKUK TOPLULUĞU ADINA
YAYIN SAHİBİ
İREM ÇAKIR

SORUMLU YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ
EGE DENİZ

YAYIN DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ DİDEM KAYALI

TASARIM
EGE DENİZ
EYLÜL ERGÜN
HALİM ETE
ZEYNEP ÖZKAN
ZEYNEP İLBİLGE BULUT

YAYIN TÜRÜ
YEREL SÜRELİ

YAYIN ŞEKLİ
3AYLIK-TÜRKÇE

İDARE ADRESİ
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ SÖĞÜTÖZÜ CAD.
NO:43 SÖĞÜTÖZÜ/ANKARA

2025-2026 GÜZ DÖNEMİ
YAYIN EKİBİ
ABDÜLKADİR DOĞAN
BERİA GÖÇER
CEYDA OLUKÇUOĞLU
EGE DENİZ
EYLÜL ERGÜN
GALİP EFE ÖZLER
HALİM ETE
OZAN KUNTER
ÖYKÜ OKAN
TUNA ADIŞEN
ZEYNEP AKŞUN
ZEYNEP İLBİLGE BULUT
ZEYNEP ÖZKAN

Yazılardaki kaynakların doğruluğundan ve yazıların içeriklerinden yazarları sorumludur. Dergide yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek ve yazarından izin alınarak başka bir yerde yayımlanabilir.

TOBB ETÜ FUAYE ALANI

DEKANIMIZDAN

TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerini TÜZE dergisini ve şimdi de Tüze Akademi Dergisini çıkarmış olmalarından dolayı kutluyorum. 2009 yılında kurulan Fakültemizin öğrencilerinin her alanda kendilerini geliştirdiklerini görmekten büyük heyecan ve gurur duyuyorum.

Hukuk, toplum düzenini ve adaleti sağlamak için toplumların oluştuğu andan itibaren var olan (ubi societas, ibi ius), uyulmadığı takdirde o toplumda kabul edilen otoritenin uygulayacağı yaptırımlarla güçlendirilmiş bulunan, belli değerler üzerine inşa edilen, sistemli ilkeler ve kurallar bütünüdür.

Hukuk, bir toplumdaki kişiler arası ilişkileri düzenlemek yanında devletle birey arasındaki ilişkileri de düzenler. Bunun yanında devletler arası ilişkileri ve devletle uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kuralları da bulunmaktadır. Hukuk olmadığı takdirde toplumda düzensizlik meydana gelir; bireyin güven, huzur ve barış içinde yaşaması, var olması, kendini geliştirmesi ve topluma katkı sunması mümkün olmaz. Hukuk, salt güce dayalı zorlayıcı bir düzen değil, ahlâkî ve rasyonel açıdan da bağlayıcı bir düzendir. Hukukun, ahlâkî bir ideal olan adaleti gerçekleştireceğine olan inanç, ona bağlılığı sağlar.

Hukukçu bir taraftan mevcut hukuk kuralının neden ve nasıl oluştuğunu, işlevini, uygulanışını, diğer taraftan toplumda düzeni ve adaleti sağlayacak olan kuralın nasıl bir kural olması gerektiğini araştırır. Hukukçu, rasyonel ve mantıkî düşünen; gerekçelendirme mantığına sahip olan, akıl yürütme yöntemlerini bilen; soyutlama, tahlil etme ve sistemleştirme yeteneğine sahip olması gereken kimsedir.

TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi, hem Türk hukuk sistemini her yönüyle tanıyıp analiz edebilen, hem de dünya hukuk sistemlerinin temel esaslarını kavrayarak karşılaştırma yapabilen, çok yönlü düşünebilen ve kendi alanında analizler yapabilen hukukçular yetiştirmeyi amaçlar.

Türk hukuk sistemi temel kanunlarını Roma hukuku geleneğini kodifiye eden Kara Avrupası hukuk sisteminden almıştır. Kara Avrupası hukuk sistemini kendi hukuku haline getiren Türk özel hukuk sistemi ile kaynak kanunlar arasında köprü kurma işlevini Roma Hukuku üstlenmiştir. Ders müfredatımızda yer alan karşılaştırmalı hukuk bilgileri, kanun koyma, yürürlükteki hukukun dogmatik temellerini belirleme ve hukukçuların yetiştirilmesi açılarından önemli bir yere sahiptir. İktibas yoluyla Kara Avrupası hukuk sistemine dâhil olan Türk Hukuku'nun hem tarihsel temellerini hem de diğer hukuk düzenleriyle bağına kurabilmek için, evrensel dil olan İngilizce yanında ikinci bir yabancı dil olarak Almanca, Fransızca veya İtalyanca öğrenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Üniversitemizin zorunlu İngilizce hazırlık sınıfı dışında, zorunlu ikinci yabancı dil eğitimi sunması hukukçular açısından büyük bir avantaj oluşturmaktadır. Fakültemiz #30 İngilizce programında bulunmaktadır. İngilizce olarak verilmekte olan zorunlu bölüm derslerimiz arasında International Human Rights Law, International Law I, International Law II, Philosophy of Law, Sociology of Law, Law of European Union, Intellectual Property Law, Law of International Sale of Goods bulunmaktadır.

Üniversitemizin "uygulayarak öğren" felsefesine uygun bir ortak eğitim politikası izleyen Hukuk Fakültemiz, öğrencilerinin yüksek mahkemelerde, avukat bürolarında, şirketlerde, yurt dışında da yine avukat bürolarında veya anlaşmalı üniversitelerde ya da uluslararası kuruluşlarda ortak eğitim yapmalarını sağlamaktadır.

Fakültemizin akademik kadrosu Türkiye'nin önde gelen hukuk fakültelerinde lisans ve doktora eğitimlerini tamamlamış, Avrupa üniversitelerinde araştırmalarda bulunmuş, dersleri aktif yöntemle işleyerek anlatan, kurgusal duruşma dersleri ve yarışmalarıyla pekiştiren genç, dinamik öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Bir taraftan fakültemizin Türk hukuk fakülteleri arasında en az öğrenci alan fakültelerin başında gelmesi, diğer taraftan dinamik eğitim kadromuz, uzmanlaşmaya ve uygulamaya yönelik programımız, öğrencilerimize hukuk sistemlerine bütünsel bakma yanında, somut olaya hukuk normunu uygularken analitik düşünme ve hukukideğerlendirme yeteneğini kazandırmaktır. TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerimizden oluşan Hukuk Topluluğu, aldıkları nitelikli hukuk eğitiminin yanında sosyal, kültürel ve akademik alanlarda ulusal ve uluslararası etkinlikler düzenleyerek; bir yandan kişisel ve akademik olarak gelişmekte diğer yandan ise kendilerini ifade edebilme olanağı bulmaktadırlar. Bu etkinlikler arasında yer alan Tüze Hukuk veya Tüze Akademik dergisini çıkarmak başlı başına övgüyü hak etmektedir. Bu dergi aracılığıyla bilgilerini ve deneyimlerini paylaşan ve kendilerini daha da geliştirme yolunda ilerleyen TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerini candan kutluyor, başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Çiğdem Kırca
TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi Dekanı

TOPLULUK BAŞKANIMIZDAN

TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu tarafından çıkarılan göz bebeğimiz Tüze Hukuk Dergisi'nin yeni sayısını sizlere sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Dergimizin her yeni sayısı, topluluğumuzun büyüyen hikâyesine yeni bir satır ekliyor; hukuka ve bilgiye olan bağlılığımızı somutlaştırırken, aynı zamanda birlikte yürüdüğümüz yolun izlerini de taşıyor. Bu sayfalarda akademik içeriklerin yanı sıra emek ve birlikte üretmenin hatırası yer alıyor.

Yeni sayımızda üyelerimizin farklı bakış açılarını, akademik çalışmalarını ve topluluğumuza kattıkları enerjiyi bir araya getirerek, geçmişten aldığımız ilhamla geleceğedair umutlarımızı paylaşıyoruz. Dergimiz, sadece süreli bir yayın değil; birlikte büyüyen, düşünen ve üreten bir topluluğun sesi, zaman geçtikçe kurduğumuz dostlukların, biriktirdiğimiz anıların ve kurduğumuz köprülerin sembolüdür.

Topluluğumuz 13. yılına adım atarken, nesiller boyunca sürecek bu anlamlı mirası layıkıyla bizden sonraki nesillere devretmek için özveriyle çalışmaya devam ediyoruz. Kurulduğu günden bu yana aynı inançla büyüyen topluluğumuz, her yeni dönemde kendini yenileyerek, hedeflerini bir adım daha ileriye taşımayı sürdürüyor. Bu kararlılık, geçmişin birikiminden aldığı güçle geleceğe umutla bakan bir vizyonun en somut göstergesidir. Bizler, devraldığımız bu değeri daha da güçlendirerek bizden sonrakilere ilham veren bir miras bırakmayı hedefliyoruz.

Yıllardır süregelen etkinliklerimizden biri olan Hukukta Kariyer Günleri'ni bu yıl da gerçekleştirecek olmanın heyecanı içerisindeyiz. Her yıl olduğu gibi etkinliğimiz, hukuk fakültesi öğrencilerini alanında uzman kişilerle buluşturarak hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlamayı sürdürecektir. Bu yıl etkinlik takvimimizde yeni yer alan 'Gündem Hukuk' etkinliğimiz ile güncel, toplumsal ve hukuki olayları alanında uzman hukukçularla interaktif şekilde ele alarak; hukukun gündemini fakülteye taşıyıp, öğrencilerimizin farklı bakış açılarıyla düşünmesine öncülük ediyoruz. Bu tür organizasyonlar, topluluğumuzun sadece bir öğrenci oluşumu olmadığını, aynı zamanda geleceğin hukukçularını yetiştirmeye gönül vermiş bir aile olduğunun da göstergesidir.

Topluluk faaliyetlerimizde ve dergimizin yeni sayısının ortaya çıkmasında bizlere her daim yol gösterip emeklerini esirgemeyen Sayın Dekanımız Prof. Dr. Çiğdem Kırca'ya ve değerli akademisyenlerimize, hazırlık aşamasına katkı sunan tüm üyelerimize ve yazarlarımıza teşekkür ederim. Yola çıktığımız ilk andan beri yanımda olan dostlarıma, canla başla çalışan biricik Yönetim Kurulumu, çalışmalarıyla beni hep gururlandıran kıymetli Tüze Editör Ekibime sevgilerimi sunar, teşekkürü borç bilirim. Ailemizin her bir parçası olan kıymetli üyelerimiz; sizler topluluğumuzun ortak hayalinin birer parçasısınız. Fikirleriniz, emeğiniz ve aidiyet duygunuz, burayı sadece bir topluluk değil, birlikte yürüdüğümüz bir yol haline getiriyor. Sizlerin varlığı ile her satır daha anlamlı, her etkinlik daha değerli oldu ve hiç şüphesiz olmaya devam edecektir.

Adaletin, bilginin ve emeğin izinde nice sayılara...

İREM ÇAKIR
TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu Başkanı

CUMHURİYETTEN İMPARATORLUĞA, ROMA BİZE NE SÖYLÜYOR?

Romanın yönetim anlayışı ve asaleti döneminin öyle ötesindeydi ki yıkılmasından binlerce yıl sonra dahi nice büyük imparatorluk, kudretlerini Roma'nın halefi oldukları iddiası ile yüceltmıştır. Roma nasıl çağdaşı olduğu diğer devletlerden yüzyıllar boyunca hep daha güçlü, daha medenî, daha müreffeh olmayı başardı? Bir dönem bilinen dünya içinde batışı tesis etmeyi başarmış, bürokratik bir yönetim anlayışının ve gelişmiş hukuk kültürünün bunda payı çok fazladır. Bu yazıda amacım; bu köklü gelenekten gelen bir toplumun savaş travması ve var oluş korkusuyla nasıl dönemi için nispeten çoğulcu ve özgürlükçü bir yapıdan mutlakiyetçiliğe, diğer bir deyişle cumhuriyetten monarşiye geçişini anlatmak ve günümüzle bir bağlantı kurmaktır.

Bu antik devlet geleneğini araştırmak için her şeyin en başına MÖ 753 yılına, kaynağı somut tarih olduğu kadar efsaneler olan Kral Romulus dönemine gitmemiz gerekmektedir. Bu dönemde Roma şehir devletinde "geniş aileler" olarak tanımlanabilecek gens'ler birleştirilerek curia'lar haline getirilmiş ve bu 30 Curia, Comitia Curia'yı yani Halk Meclisi'ni oluşturmuştur. İlk kral Romulus sonrası dönemde kralın (rex) seçiminde modern anlamıyla demokrasi demek mümkün olmasa da halkın etkisi vardı. Senato bir aday gösterirdi ve bu aday kral ilan edilmek için halk meclisinin onayına muhtaçtı. Esasında halk ait olarak görülen şehir devletini yönetme yetkisini (imperium) halk meclisi, lex curiata de imperio adlı kanunla krala devrederdi. Konumuz için önem taşıyan husus, yönetme yetkisine sahip olan kralın meşruiyetinin meclisten ve dolayısıyla halktan gelmesiydi. Devleti yönetme yetkisini kendisinde gören Roma Halkı, Roma'nın son kralı Tarquinius'un zorba ve şiddete dayalı yönetim anlayışına, gelenek hukukuna saygı göstermemesine, halk meclisi ve senatoyu yok sayarcasına kanunsuz ve keyfi hareket etmesine isyan etmiş ve ailesiyle beraber Roma Şehri'nin dışına sürmüştür.

Roma toplumunun mutlakiyet karşısında sergilediği bu duruş, Roma'nın bu sisteme en uzak olacağı dönemin başlamasının öncüsü olmuştur. Roma Cumhuriyeti kurulduğu dönem (MÖ 509) itibarıyla krallar ve imparatorların hâkim olduğu bir dünyada mutlak monarşiyle yönetilmeyen çok nadir devletlerden biriydi. Devlet yönetiminde ve hukuk sisteminde yetkiler, kişiler ve kurumlar arasında paylaşılmıştı. Bu yeni dönemin ruhunu anlamak için yine Roma halkının gözünden bu devire verdikleri isme bakabiliriz: "Res publica" yani "halka ait olan" krallık döneminde de yönetme yetkisi halktan gelirdi fakat cumhuriyette devletin kendisinin de halka ait olduğu anlayışı gelişmiştir. Imperiumüne halktan geliyordu ve meclisler bu yetkiyi magistra'lara yani yönetme yetkisine sahip olan makamlara devrederdi. Bu dönemde Comitia Curiata varlığını sürdürmüştü, Comitia Centuria ve daha sonradan, avam sınıf olan pleb'lerin verdiği hak mücadeleleri sayesinde kurulan Concilium Plebis meclisleri de yanına eklenmiştir. Bu meclisler arasında görev dağılımı vardı ve halk iradesini bir şekilde temsil eden demokratik unsurlardı.

CÆSAR.

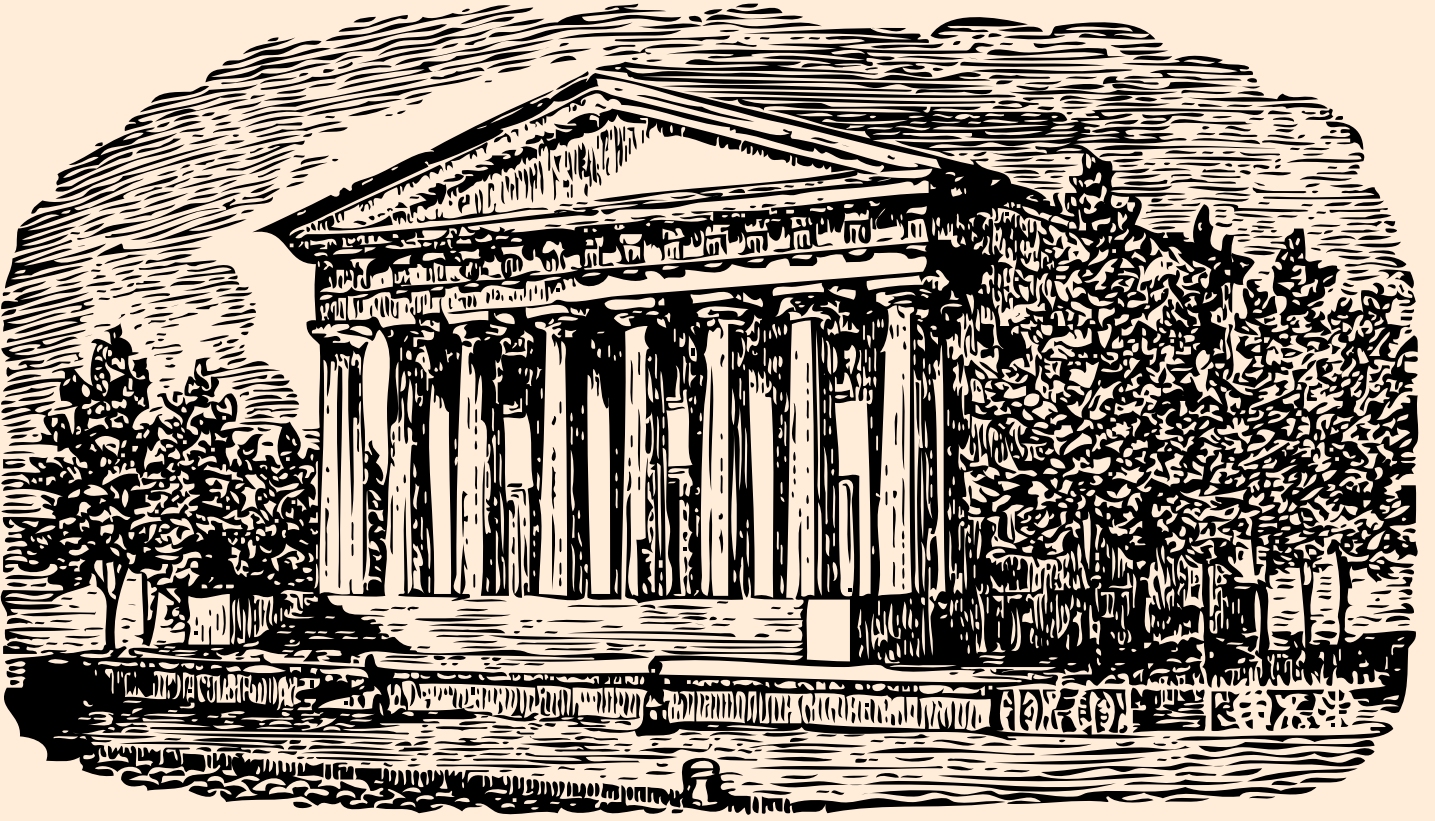
*Paruit omne tuus, verum inuidiosa potestas,
Et suspectus honos, adimunt cunctibus armis
Imperium, vitamq; tibi, formidare regni.*

Cumhuriyet dönemindeki kısmi demokrasiye işaret eden bir diğer önemli nokta ise aslında devlet yönetimindeki en yüksek magistra olan consul'lerin Centuria meclisi tarafından bir yıllığına seçilmesi ve tıpkı krallarda olduğu gibi esasen halkta olan imperium'un onlara Curia meclisi tarafından verilmesidir. Özel hukuk alanında çok önemli bir magistra olan ve hakkı söyleme yetkisi (iuris dictio) bulunan praetor da bir yıllığına seçilirdi. Kriz dönemlerinde olağanüstü yetkilerle donatılan dictator makamı ise sadece altı aylığına geçerli olurdu. Bu sayede güç uzun süre tek bir şahısta odaklı kalmazdı.

Roma bir günde kurulmadığı gibi bir günde de totaliter olmadı. Beş asırlık cumhuriyetin yıkılmasında iç ve dış karışıklıklar etkili olmuştur. Roma'nın imparatorluk yoluna girmesi yolunda en erken adımlar, Pön Savaşları sırasında atılmıştır. MÖ 2. yüzyıl civarlarında Roma artık İtalya dışında geniş topraklara da sahipti. MÖ 150 civarında Yunanistan ve Afrika'yı ele geçirmişti. Güney komşusu Kartaca'ya karşı yaptığı savaşlarla Akdeniz'in en büyük gücü haline gelmiş olmakla birlikte, içte sosyal ve ekonomik yapı kökten sarsılmıştı. Değerli tarım toprakları Roma çiftçilerinin değil savaşlarla servet kazanan zengin ailelerin eline geçmiş ve bu da Roma şehrine ciddi göçlere sebep olmuştu. Şehirdeki huzur ve refahın zedelendiği bu süreçte, senatoyu oluşturan sınıf zengin ailelerin fertleri olduğundan senato çok güçlenmiş, meclislerin etkileri daralmıştı. Bu da doğal olarak cumhuriyet sisteminin demokrasiye en yakın olduğu noktayı ortadan kaldırdığı için sonra yaşanacak gelişmelere önayak olmuştur. Sürekli devam eden savaşlar silsilesi ve Gaius Marius'un ordu reformlarıyla, gelirleri direkt generallerinin başarılarına bağlı olan dolayısıyla sadakatleri devletten çok komutana olan bir ordu ortaya çıkmıştır. Sürekli savaş hâli, demokratik bir yapıyı içinde barındıramaz, merkezî, tek bir otoriteye gereksinim duyar. Bu durum sonraki yıllarda ordu komutanları olan Marius ve Sulla; Caesar ile Pompeius arasındaki iç savaşların büyümesine ve farklı zamanlarda olsa da Sulla, Marius ve Caesar'ın Roma şehrine ordularıyla girmesine olanak vermiştir.

Caesar, Pompeius ve Crassus, sonradan birinci üçler birliği (Birinci Triumviri) olarak adlandırılacak olan bir siyasi ittifakla, çeşitli hukuki statüler altında devleti yönetmiştir. Bu üçlünün siyasi nüfuzu Caesar'ın, Galya Savaşları sırasında proconsul olarak karşın orduları yönetmesini kolaylaştırmış ve böylece namı ve serveti güçlenmiştir. Crassus'un Anadolu'daki ölümü sonrası Caesar ve Pompeius bir iç savaşa girişmiş ve Caesar buradan da muzaffer çıkmıştır. Tüm bu iç savaşlardan birkaç on yıl önce yaşanan Toplumsal Savaş ve Spartaküs İsyanı da Roma'yı yıpratıldığından Caesar gibi başarılı bir komutan ve politikacı, akıllı siyasi manevralarla efektif olarak tüm kontrolü ele almış; ömrünün son ayını zaten yıllardır sahip olduğu dictator'lük yetkisi hayat boyu olacak nitelikte güncellenmiş şekilde yaşamış, ancak kendi senatosu ona Tarquinius'dan daha ağır bir kader seçmiştir. Caesar'ın senatoda suikaste uğramasından sonra, Caesar'ın varisi, evlatlığı ve yeğeni olan Octavius, dönemin iki önemli ismi ve komutanı olan Antonius ve Lepidus'u yanına alarak Caesar döneminde olduğu gibi üçlü bir yönetim (İkinci Triumviri) kurmuştur. Octavius, Roma Devleti'nin çıkarlarının Mısır kraliçesi Kleopatra için çiğnendiğini söyleyerek Antonius ile savaşa girişmiş ve bu savaştan galip çıkmıştır. Bu savaş sonunda elde edilen ganimet, bu savaşta başarı gösteren askerlere dağıtılmış, 120 bin emekli askere Kleopatra'nın serveti para veya toprak olarak dağıtılmıştır.

Caesar'ın ölümü, hiçbir şekilde cumhuriyet yönetimini tekrar getirememiştir. Yaklaşık 20 yıl süren mücadele ve iç savaş sonrasında, mücadelenin galibi Octavius, M.Ö. 27'de cumhuriyetin onarımından başka hiçbir çıkar gütmeyeceği sözünü vererek başa geçmiş, böylece Principatus ya da İlk İmparatorluk olarak adlandırılan yeni bir siyasal dönem başlamıştır. Octavius, cumhuriyet rejimi ile monarşi arasında bir sistem kurmuş; kendi kişisel otoritesini sarsmadan, geleneksel cumhuriyet organlarını, kamu hukuku organlarını korumaya yönelik bir siyasal sistem getirmiştir. Militer ve dinsel yapısı ağır basan, cumhuriyet organları kullanılarak tek kişinin otoritesinin tesis edildiği, özel formda bir monarşi ya da otokrasi denilebilir.

Augustus, devletin üç temel erki olan yasama, yargı ve yürütme alanında çok önemli değişikliklere imza atmış, bunların halkın ve senatonun benimsemesini sağlamak, adil bir yönetim sergilendiğini göstermek için dönemin hukukçularına bu siyasal yapıda etkin bir rol vermiştir. Principatus döneminde iki yüz yıl boyunca Roma'da barış hâkim olmuş, hatta en geniş sınırlarına bu dönemde erişmiştir. Bir yandan da Roma hukuku Klasik Hukuk Dönemi hukukçuları aracılığıyla gelişmeye devam etmiştir. Principatus döneminin başlamasıyla birlikte Roma daima kötüye gitmiştir denemez tabii. Bu tarihten sonra iki yüz yıl boyunca Roma'da barış hakim olmuş hatta en geniş sınırlarına principatus döneminde erişmiştir. Bir yandan Roma hukuku gelişmeye devam etmiştir de hatta ikinci büyük kodifikasyonu daha da despotik olan ikinci imparatorluk döneminin sonlarında yapılmıştır

Ancak imparator harici kurum ve makamların yüzyıllar içinde genelde temsili olmaktan öteye gidemediği, eski güçlerine bir daha dönemediği de bir gerçektir. Hakkaniyetli imparatorlar kadar zalim olanları da zaman zaman başa geçmiş ancak bu sefer onlara itiraz edecek bir mekanizma çıkmamıştır.

Modern insanlık Roma'dan çok şey öğrendi ancak bu eşsiz tarihe bakınca kesinlikle öğrenme sürecimiz sona ermedi diyebilirim. Günümüzde yaygın olan model demokrasi olsa bile Sulla, Sezar hatta Caligula, bedenlen olmasalar dahi fikren hayattalar. Farklı formlarda yaşamaya devam ediyorlar. Sezar da halk arasında oldukça popüler bir figürdü sonuçta. Demokrasilerde yaşayan günümüz insanlığının bir kısmı, kendi sistemleri üstünde Romalıların zamanında sahip olduğundan çok daha fazla söz hakkına sahip. Bunun kıymetini kaybetmeden bilmek gerekir. Kolay kazanılmayan haklardan, varoluşsal kaygılarla ve siyasi istikrar umuduyla vazgeçmenin onları belki bir daha elde edilemeyecek konuma getirdiğine insanlık tarihinde en iyi örneklerden biridir Roma. İnsanlık olarak 1940'lardan sonra girdiğimiz büyük savaşların yaşanmadığı devre -güncel siyasi iklimi de düşününce- bugünlerde veda ediyor olabiliriz. İnsanlık olarak önümüzdeki on, yirmi sene içinde vereceğimiz kararlar bu yüzyılın ikinci yarısında kişi hak ve özgürlükleri açısından ileriye mi yoksa geriye doğru mu adımlar atılacağı konusunda çok önemli. Bu yazıyı yazarken tekrar emin olduğum bir şey varsa o da hukuk, tarih ve siyaset biliminin birbirinden ayrılmazlığıdır.

KAYNAKÇA

1. Ando, C. (2011). From Republic to Empire. In Oxford Handbook of Social Relations in the Roman World (pp. 37–66). Oxford University Press. https://www.academia.edu/980404/From_Republic_to_Empire
2. Barman, N. (2016). Cumhuriyetten imparatorluğa geçiş sürecinde Roma'da yaşanan siyasi ve idari yapıdaki değişim ve dönüşümler. International Journal of Social Sciences and Education Research, 2(3), 1-6. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/389961>
3. Hornblower, S. (2025, November 12). The transformation of Rome and Italy during the Middle Republic. Britannica. <https://www.britannica.com/place/ancient-Rome/The-transformation-of-Rome-and-Italy-during-the-Middle-Republic>
4. Söğütü, Ö. (2022). Roma Özel Hukuku (3rd ed.). Seçkin Yayıncılık.
5. Söğütü, Ö. (2024). Roma Kamu Hukukuna Giriş. Seçkin Yayıncılık.

SPQR

TOBB ETÜ

ORTAM 25' ÇİM AMFİ

BERİA GÖÇER

I. ATATÜRK'ÜN MANİFESTOSU VE HUKUKİ ZEMİN

Aslında bizim kadın hakları tarihimiz, birçoğumuzun düşündüğünden çok daha iddialı başladı, değil mi? Atatürk'ün çağdaşlaşma vizyonu, kadınlarımızın "aydın ve kültürlü" bireyler olarak toplumun öncüsü olması gerektiği inancına dayanıyordu. O, bu ideali sadece bir arzu olarak bırakmadı; hukuka taşıdı. 1926 Medeni Kanunu'yla tek eşliliği getirerek, kadının mülkiyet ve tasarruf hakkını kısıtlayan o eski ataerkil hükümleri bir çırpıda kaldırdı. Dahası, 1930 ve 1934'te siyasi haklarımızı, birçok Avrupa ülkesinden bile önce elimize verdi. Bu adımlar, bize hakların bir lütuf değil, çağdaş bir toplum olmanın zorunluluğu olduğunu gösteren birer manifesto niteliğindeydi.

Peki, hukuki zemin bu kadar sağlam atılmışken, günümüzde neden hâlâ bu konuları konuşuyoruz? Müzeyyen Güler'in de yerinde tespitiyle, asıl sorun kanunların mükemmel olmasına rağmen "işlerlik kazanamaması". Yani mesele, yasa çıkarmak değil, toplumsal zihniyetin o yasaya ayak uyduramaması. Hukuki normlar ile sokaktaki, ailedeki gerçeklik arasındaki o görünmez uçurum, maalesef kapanmadı.

II. ANAYASAL ÇELİŞKİ VE POZİTİF YÜKÜMLÜLÜĞÜN DERİNLİĞİ

Günümüz hukukunda, Anayasamızın pozitif yükümlülük ilkesi, Devletimize "eşitliği yaşama geçirme" görevini resmen veriyor. Artık Devletin, cinsiyet eşitsizliğine karşı aktif olarak tedbir alması gerekiyor. Oysa bu görev, iki temel güncel problemde sürekli tökezliyor: Soyadı Sorununun Simgesel Yükü ve Uygulamadaki Kırılgnalık.

A. Soyadı Sorunu ve Kimlik Hakkı: AYM Gerekçelerinden Eleştiri

Yıllarca yürürlükte kalan TMK'nın 187. maddesi, bir kadının evlendiğinde kocasının soyadını almasını zorunlu kılıyordu. Anayasa Mahkemesi, bu hükmün iptali sürecinde, aslında sadece teknik bir maddeyi değil, ataerkil zihniyetin hukuki dayanağını yargılamıştır. Mahkeme, 2023/140 E., 2024/4 K. sayılı kararında bu durumu netleştirmiştir.

Geleneksel olarak TMK m. 187'yi savunanlar, en sık "ailenin birliği" ilkesini ileri sürmekteydi. Yani, eşlerin aynı soyadını taşımasının, aile birliğini sembolize ettiğini iddia ediyorlardı. Ancak AYM, bu argümanı kesin bir dille reddetmiştir. Karar gerekçesi, **kadının kimlik hakkının ve bireysel özerkliğinin, salt "ailenin birliği" gibi soyut ve eşitlikçi olmayan bir gerekçeyle kısıtlanamayacağını** vurgulamıştır. Mahkeme, **"aile birliğinin, eşlerin soyadlarının farklı olmasıyla tehlikeye girmeyeceği"** tespitiyle, asıl tehlikenin, bireysel eşitliğin ihlal edilmesinde yattığını işaret etmiştir. Bu karar, yasa koyucunun eylemsizliğine karşın yargının, Anayasa'nın pozitif yükümlülüğünü (eşitsizliği giderme görevi) somut olarak yerine getirmesinin en çarpıcı örneğidir.

B. Pozitif Yükümlülüğün İhlali ve Devletin Ataleti

Pozitif yükümlülük ilkesi, sadece eşitsizliği yaratan normları kaldırmayı değil, aynı zamanda **kişilerin temel haklarını ihlalden korumak için aktif tedbirler almayı** da gerektirir. Anayasa Mahkemesi, kadına yönelik şiddet vakalarında (örneğin yaşam hakkı veya kötü muamele yasağı ihlali iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda), Devleti eylemsizlikten dolayı ihlal eden kararlar vermiştir.

Bu kararlar, *salt kanunların var olmasının* (6284 Sayılı Kanun gibi), devletin yükümlülüğünü yerine getirdiği anlamına gelmediğini gösterir. Mahkeme, koruma tedbiri kararı alınmasına rağmen devlet görevlilerinin **ihmali, yavaşlığı veya toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından kaynaklanan hatalı değerlendirmeleri** sonucu kadının zarar görmesini veya öldürülmesini, **Devletin pozitif yükümlülüğünün ihlali** saymıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) **Opuz-Türkiye** davasında yaşadığımız o acı ihlal tespiti de bu ataleti teyit etmişti. Hukuki güvencelerin var olması, uygulayıcıların zihniyeti değişmedikçe tek başına bir anlam ifade etmiyor .

III. HUKUK KÜLTÜRÜNÜN TESİSİ: ÇÖZÜM BİZİ

Bu tablo, bize hukukçuların sorumluluğunu hatırlatıyor: Sorun artık yasa metinlerinde değil, o metinleri yorumlayan ve uygulayan bizim zihniyetimizde. Gelecek için atılacak en önemli adım, bu çelişkiyi kökünden çözmek olmalı.

Makalemizin başından beri gördüğümüz gibi, mücadelemiz sadece kanun maddelerinin değişimiyle ilgili değil, aynı zamanda toplumsal zihniyetin dönüşümüyle alakalı. Karşımızdaki en büyük çelişki buydu: Bir yanda Anayasa'nın pozitif yükümlülük emri varken, diğer yanda ataerkil kalıp yargıları meşrulaştıran uygulamaların varlığını sürdürmesi.

Yargı organlarımız, bu düğümü çözmede öncü rol oynadı. AİHM'nin Opuz-Türkiye davasındaki ihlal tespiti ve AYM'nin soyadı maddesini iptal etmesi, yasa koyucunun eylemsizliğine rağmen hukuk doktrini ve yargı iradesinin ne kadar belirleyici olduğunu gösterdi. Hukuk, kendi içerisindeki çelişkiyi, bizzat hukukçuların gücüyle aştı.

Ancak ikinci çelişki devam ediyor: Şiddetle mücadeledeki kırılma. Kanunların varlığı, uygulayıcılar, yani bizler, kararlarımızda halen toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından etkileniyorsak, ne yazık ki yetersiz kalıyor. Soyadı maddesini kaldıran irade, aynı kararlılığı, kadınlarımızın yaşam hakkını koruma ve şiddeti önlemede de göstermelidir. Bizler, yasaları uygularken artık "**kamu düzeni**" gibi soyut gerekçelerin ardına sığınarak ayrımcılığı sürdüren o eski zihniyeti eleştirmek zorundayız.

Geleceğe dair en büyük taahhüdümüz de bu noktada başlıyor. Çözüm, sadece yasa metinlerini güncellemek değil. Asıl kalıcı çözüm, **hukuk fakültelerimizden idari makamlara kadar her alanda eşitlik odaklı bir Hukuk Kültürünün tesis edilmesidir**. Uygulayıcılar, karar verirken Atatürk'ün idealindeki aydın toplumun temel taşı olan kadın-erkek eşitliğini sorgusuz sualsiz benimsemelidir. Bizim bilincimizdeki bu dönüşüm, kanunların kağıt üzerindeki gücünü toplumsal gerçeğe taşıyacak en önemli itici güçtür. Unutmayalım ki, bu toprakların geleceği, Anayasa'nın vaadini kararlılıkla yaşama geçirecek olan bizlerin elindedir.

KAYNAKÇA

ÇELİK, Gülfem. "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Devletin Kadın Hakları Bağlamındaki Pozitif Yükümlülüğü." ERTUĞRUL, Gülden. "Atatürk ve Kadın Hakları." Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi (ATAM), Cilt 10, Sayı 29, Yıl 1994, ss. 120-135.

FEYZİOĞLU, Turhan. "Atatürk ve Kadın Hakları." Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi (ATAM), Cilt 1, Sayı 1, Yıl 1984, ss. 1-15 .OKUYUCU, Ergün G. "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kadına Yönelik Şiddet Fiilleri Bakımından Devletin Pozitif Yükümlülüğü." Şiddet ve Toplumsal Eşitlik. Ed. Özlem Yenerer Çakmut. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022. ss. 145-158.

ÖZKAN, Müzeyyen. "Atatürk'ün Kadın Devrimi ve 80 Yıl Sonrası." Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Yıl 2018, ss. 50-70.TOPUZKANAMIŞ, Şafak Evran. "1982 Anayasasında ve Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında 'Kadın'." İzmir Barosu Dergisi, Cilt 4, Sayı 3, Yıl 2020, ss. 45-60.

ULUCAN, Damla. "Eşitlik İlkesi ve Pozitif Ayrımcılık." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 2, Yıl 2018, ss. 300-320.

Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (Kanun Numarası 6284).

Anayasa (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası 2709).

Anayasa Mahkemesi, Esas Sayısı 2023/140, Karar Sayısı 2024/4, Karar Tarihi 25/01/2024. (Türk Medenî Kanunu'nun 187. maddesinin iptaline dair karar).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Opuz - Türkiye Kararı, Başvuru Numarası 33401/02, Karar Tarihi 9 Haziran 2009.

Türk Medenî Kanunu (Kanun Numarası 4721).

girls
are
strong

CAN ARIHAN İLE RÖPORTAJ

"YAZILI OLAN KURALLARA UYMAK ÇOK ÖNEMLİDİR... AMA ADALET DUYGUSU VE HUKUKÇUNUN VİCDANI İLE HAREKET ETMESİ ÇOK DAHA ÖNEMLİDİR."

Bilkent'te şeref öğrencisi oldunuz, üzerine tarih bölümünde yandal yaptınız. Bu iki alanın birbirine nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Tarihle hukuk oldukça iç içedir. Esasında birinci sınıf derslerinde tarihin hukuka etkisi veya doğrudan hukuk tarihi dersleri de olur birçok hukuk fakültesinde. Ama kendi açımdan konuya bakacak olursam tarih benim şahsi ilgi alanım. Gençliğimden beri hep tarih üzerine çalışmalar yaptım, tarihi merak ettim. Sonrasında da bu alanda yandal yapmaya karar verdim. Tabii ki esas eğitimim hukuk. Profesyonel hayatımın odak noktası hukuk ve avukatlıktır. Akademik olarakda hukuk alanında kendimi geliştirmeye çalıştım. Ancak tarih dediğim gibi ilgi alanım olduğu için işte Osmanlı tarihi, Amerikan tarihi, erken dönem Avrupa tarihi, Latince gibi dersler alıp tarih bölümünden mezun oldum. Çok kapsamlı bir formasyon değil, sadece bir yandal programı nihayetinde. Ama benim için derinlikli bilgi edinme fırsatı oldu. Dahafarklı bir bakış açısı oldu. Örneğin Amerikan sisteminde mesela her zaman bir temel çalışma alanı olur; onun üzerine insanlar lisans yani undergraduate yaparlar. Sonrasında bir alanda uzmanlık edinmek için o alanda yüksek lisans yani graduate school gibi programlarla tekrar çalışırlar ve böylece daha farklı alanlardan konuya bakma imkânı edinirler. Benzer şekilde hukuk ve tarih eğitimi bu açılarından da benim için kıymetli bir kazanç oldu.

Londra Tahkim Yaz Okulu ve İstanbul Tahkim Haftası gibi uluslararası programlarda yer aldınız. Bu deneyimler size neler kattı? Bu alanla uğraşmak isteyen öğrencilere neler önerirsiniz?

Londra Tahkim Okulu çevrimiçi olarak yapıldı. Yani öyle olduğu için internet üzerinden oradaki eğitimlere katıldım. Tabii çok kıymetli hocalar vardı. Sanıyorum Harvard ve İsviçre'den hocalar ortak düzenliyordu o çalışmayı. Farklı hocalardan, farklı bakış açılarından tahkim konusunu inceleme fırsatım oldu, daha detaylı bilgi edinme fırsatım oldu. Ama EDAC benim için oldukça kapsamlı çalışmalar yaptığım, çok vaktimi vakfettiğim kıymetli bir kuruluştur. Onungenç kısmının kurucu başkanlığını yaptım, yani genç EDAC'ın kurucu eş başkanlığını yaptım Alvin'le birlikte. Kendisi en son sanıyorum Almanya'da tahkim üzerine köklü bir hukuk bürosunda çalışıyordu. Onunla birlikte bu kurumun kuruculuğunu yapmıştık. İstanbul Tahkim Haftası'nı düzenledik. Bir mentörlük programı yaptık. Benim için gayet güzel bir deneyimdi. İstanbul'un farklı yerlerinde üniversitelerde hocalarla... Mesela Johnny Depp'in avukatıyla tanışmıştık. O kapsamda Rusya'dan hocalar, Afrika'dan hocalar, Avrupa'nın farklı yerlerinden tahkimciler... Hem yeni insanlar hem de akademik olarak tahkim camiasını tanımak açısından benim için gayet kıymetli olmuştu. Elbette EDAC'ın kurucu başkanlığını yapan saygıdeğer üstadım Süleyman Boşça'ya da buradan selam ve saygılarımı iletiyorum. EDAC ve ISTAW onun sayesinde kurulup gelişmiştir.

Öğrencilere olabildiğince alanda bulunmayı tavsiye ederim. Sizin okuldaki gibi eğitimler oldukça kıymetli, yine yurt dışına fiziki olarak gitmek tabii ki daha avantajlı; yurt dışında da çalışmalar oluyor. Az önce konuştuğumuz tahkim yarışmaları, kurgusal duruşma yarışmalarına fiziki katılmayı tavsiye ederim. Türkiye'deki makale yarışmaları olabilir. Bu alandaki uzmanlarla tanışmalarını, hocalarla ve bu işin yöneticiliğini yapan insanlarla tanışmalarını tavsiye ederim.

ELSA ve Young EDAC gibi sivil toplum örgütleri ve öğrenci topluluklarındaki aktif rolünüzün kariyerinize olan katkısından bahsedebilir misiniz?

Az önce bahsettiğim gibi EDAC ve ELSA birçok insanla tanışmamı sağladı. Bahsettiğim bu kurgusal duruşmayarışmasının ismi European Human Rights Moot Court Competition şeklindeydi. Strazburg'da finalini yapmıştık. Ön elemelerini, o zamanlar

daha savaş olmamıştı Ukrayna'da, Odesa'da yapmıştık. Graz'da diğer ön elemesini yapmıştık, bir de Londra'da yapmıştık; finali de Strazburg'da yapmıştık. Çok farklı insanlarla tanıştım. Kazananı o zaman Oxford Üniversitesi'nden bir takımdı, öyle hatırlıyorum. Onlar haricinde işte Bulgaristan'dan bir takım vardı, Avusturya'dan bir takım vardı, Romanya'dan bir takım vardı. Çok keyifliydi; hem farklı insanlarla tanışmak hem de onların konuya bakışını incelemek gayet kıymetliydi. Türkiye'de birçok farklı hocayla, bu kapsamda Ejder Hoca olsun, Erdal Hoca olsun, yine Bilkent'ten farklı hocalarla da yakından tanışma fırsatım oldu.

Enerji hukuku alanında uzmanlaşmanızı etkileyen faktörler nelerdir? Böylesine sürekli gündemde olan bir alan bazında Türkiye'deki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben enerji hukukuyla ilgilenmek istediğimi 2015 yılında fark ettim. O zamanlar Barolar Birliği'nde "Enerji ve Hukuk" diye bir konferansa katılmıştım. Hatta orada duruyor hâlâ kitapçığı. Kitaplığımın şurası enerji hukuku alanı. Orada en başta duruyor. O zamanlar konunun daha stratejik kısmı ilgimi çekmişti, halen daha stratejik kısmı ilgimi çekiyor. Çünkü enerji çok kritik bir mevzudur aslında. O zamanın rakamlarıyla doğalgazda %98 dışa bağımlıydık, petrolde ise %92 dışa bağımlıydık. Ve mesela bizdeki dış ticaret açığı enerji dahil ve enerji hariç olarak ele alınır. Yani enerji o kadar etkiliyor ki, onu hariç tutup tekrar bir hesaplama yapma gereği duyuyorlar. Öyle olduğu için enerjinin millileştirilmesi, yerli kaynaklardan üretilmesi; mesela güneş, jeotermal, rüzgar, biyokütle gibi kaynaklar, ülkenin ekonomik bağımsızlığı açısından çok çok kritik. Mesela Raphael Heffron enerji hukukunu üçe ayırıyor. En önemli unsuru enerji arz güvenliği yani supply security; hani siz işi bastığınızda ışık yanıyor mu, petrolünüz var mı, yeterince doğalgaz kışın ısıtıyor musun gibi çok kritik noktalar. İkincisi çevresel etkiler, iklim değişikliği. İklim değişikliğinin etkilerini hepimiz kısaömürümüzde doğrudan gözlemleyebiliyoruz. Bu çok çarpıcı bir şey, çok akıl almaz bir şey. Üçüncüsü de bunun finansmanı. Enerji projeleri çok büyük projeler; bunların büyük finans kuruluşları tarafından finanse edilmesi enerji hukukunun önemli noktalarından biri. Yani bu açılardan enerji fevkalade hayati bir konu. Benim de enerjinin stratejik kısmının yanı sıra hukuki kısmı da ilgimi çekiyor. Enerji hukuku temelde tahkimle iç içe, çünkü enerji uyuşmazlıklarının hemen hemen tamamı tahkim yoluyla çözülüyor. EDAC benim daha önceden genç kısmının başkanlığını yaptığım kuruluş bu alanda aktif, ayrıca mesela Stockholm tahkimi enerji alanında çok önemlidir. Çünkü Energy Charter Treaty vardı; bununla da ilgili bir çalışmamız olmuştu EDAC'ta. Şu anda çökmek üzere, dağılmak üzere. Bu, 90'ların başından 2000'lerin ortasına kadar Avrupa'nın ve Rusya'nın enerji ticaret rejimini düzenliyordu. Ve burada öngörülen tahkim merkezi de Stockholm'dür. O yüzden orası da önemlidir. Dediğim gibi tahkim enerjiyle iç içe, çünkü uluslararası büyük projelerin çoğu enerjide. Devletler de, karşı tarafın mahkemesinde uyuşmazlığı çözmektense, nötr bir ülkede tahkim yapmayı tercih ediyorlar; bu yüzden enerji ile tahkim esasında bir bütün.

Sizce genç bir avukatın mesleğinde fark yaratabilmesi için en önemli unsur nedir?

Her alanda kendini geliştirmeye çalışmak. Ben de tabii mesleğe yeni başlayan biriyim; farklı alanlarda kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Enerji alanında, miras alanında farklı çalışmalarım oldu. Kitaplığımın şurası da miras alanı, alttan ikinci raf; mirasın üstünde ise marka hukuku alanı var. Bir de marka vekilliği de yapıyoruz. O da diğer çalışma alanımız. Farklı alanlarda uzmanlaşmalarını tavsiye ederim. Günümüzde klasik olarak tavsiye edildiği üzere yabancı dil öğrenmek neredeyse bir zorunluluk niteliğinde. Tabii ki yabancı dille bağlantılı bir iş yapacaksanız, şüphesiz elzem. Ama mesela ülkemizin bir yerinde, hukukun bir dalında tamamen yurt dışına kapalı olarak avukatlık yapılıyorsa yabancı dil bire bir işe yarıyor mu bilmiyorum; ama yurt dışına açılıp vizyonunu genişletmek isteyenler için yabancı dil olmazsa olmaz. Dünyada artık lingua franca İngilizce; bu da tabii İngilizlerden değil Amerikalıların dünyadaki kültürel egemenliğinden dolayı. İngilizce'yi %100 tavsiye ederim. Diğer taraftan farklı alanlarda uzmanlaşan bürolarda çalışmaya başlayabilirler. Ben de mesela enerji alanında uzmanlaşan bürolarda çalışmayı düşünmüştüm bir süre;sonrasında EDAC'ta devam ettik, bu alanda çalışan bir tahkim merkeziyle. Bunu tavsiye edebilirim.

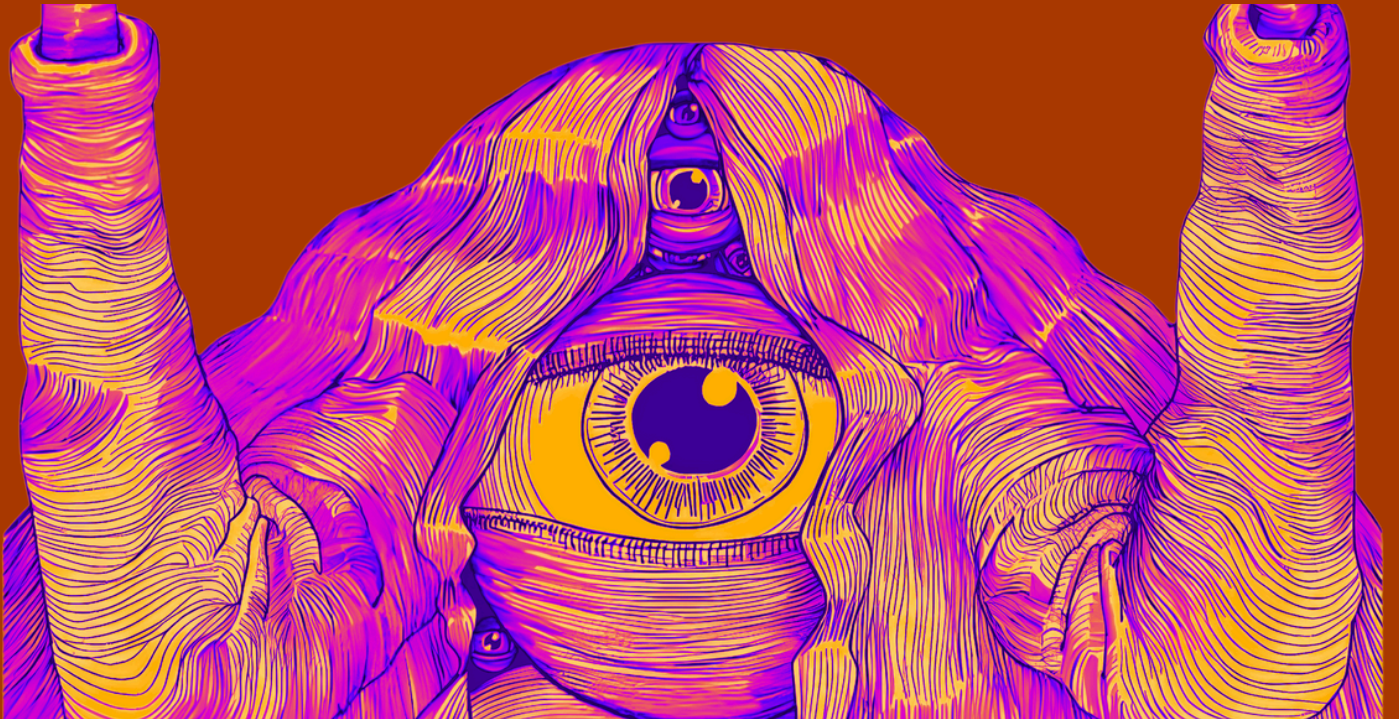

Enerji hukuku dışında kira ve miras hukuku gibi daha gündelik hayatı ilgilendiren alanlarda da çalışıyorsunuz. Bu çeşitlilik mesleğinize ne gibi bir denge katıyor?

Kira davası niye alıyorum? Ofisin aidatını ödeyelim diye. Gerçi aidatı ben ödemiyorum ama doğalgaz falan bende, bir de şu anda içtiğiniz mangolu maden suyunu falan alalım diye uğraşıyoruz. Şaka bir yana, kira piyasada doğrudan karşılığı olan bir alan. Aslında enteresan bir şekilde kira hukukunu da seviyorum. Kitaplığımda ufak bir alan yapmaya bile başladım: kira uzmanlık alanı. O da ilgimi çekiyor. Hem kolay hem de birkaç önemli noktası var. Bedel tespit davalarının, tahliye davalarının piyasada çok karşılığı var. Bunlardan dolayı tavsiye ediyorum. Dediğim gibi, uzmanlaşmak, yani her şeyde. Sanayi devriminin getirdiği şey bize 19. yüzyıldan bu yana uzmanlaşmayı gösteriyor. Mesela Adam Smith meşhur kitabı Wealth of Nations'ta ne diyor? Sayılar yanlış olmasın: 4 bin işçinin yapacağı işi orada toplu iğne fabrikası örneği veriyor; 10 işçiye düşürüyorlar. Diğer türlü, binlerce işçi teker teker yapacaksa buğnenin her şeyini biri metalini dövüyor, diğeri eritiyor neyse artık.; fevkalade arttırıyor emek verimliliğini. Bu uzmanlaşmaktan, ihtisaslaşmaktan geliyor. Bizde mesela neden özel mahkeme kuruluyor? Fikri ve sınai haklar uzmanlaşmak için. Asliye hukuk hakimi oradaki marka dosyasını çözümlemesi zor olacağı için; uzmanlaşmak, bizim açımızdan da, yani avukatlar olarak kendimizi geliştirmek için hem dosyaları kolay çözmek hem de müvekkillere uzmanlığımızı göstermek için kıymetlidir.

1973 petrol krizi üzerine yazdığınız çeviri ve inceleme bugünün enerji krizleriyle kıyaslandığında ne tür paralellikler gösteriyor?

Yani tabii bu geniş bir konu. Bunu saatlerce konuşabiliriz çünkü dünyanın merkeziyle, ekonomik sistemiyle ve jeopolitiğiyle alakalı bir mesele. Ama kısaca söylemek gerekirse o zamanki kriz bugün ile benzerlik gösteriyor, doğru. Çünkü Ortadoğu merkezli; eğer şimdiki Rusya-Ukrayna meselesini hariç tutarsak bugünkü kriz de o zaman da Ortadoğu merkezliydi. O zaman Arap devletleri biraz daha kuvvetliydi, daha özerk hareket edebiliyorlardı. Detaya girmeyeyim. Önemli olan nokta küresel enerji kaynaklarının kimin kontrolünde olduğu ve hangi para birimi ile satıldığıdır. Enerji, dünya ekonomi ve siyaset politikasını belirleyen bir unsurdur ve günümüzde de bunun değişim sancılarını yaşıyoruz. Bu yeni finansal ve ekonomik sistem ne üzerine kurulacak ve Amerika'nın bu noktada egemenliği devam edebilecek mi? Bu kehanet değil zaten bilen herkes söylüyor da dünyadaki ekonomik sistemin değişikliği petrolün dolar üzerinden satılmaması neticesinde gerçekleşecek. Eğer Çinliler bastırıyor diye petrol satışı yuana veyahut bir kripto paraya dönerse anlayın ki Amerika merkezli ekonomik sistem bitmiştir. Tabii çok genelliyorum belki. Konuşuruz tekrar öyle diyelim geçelim.

Yayınlarınızda özellikle enerji politikaları ve krizleri üzerine çalıştığınızı görüyoruz. Bu konulara ilginiz nasıl başladı?

2015'teki enerji hukuku sempozyumu. Tekrar söyleyeyim, bunun çok hayati bir emtia olması, stratejik olması, ülkenin politikasını etkilemesi ve dönüşümünün çevre açısından çok etkili olması ilgimi çekiyor. Yenilenebilir enerjiye dönüşüm; konvansiyonel kaynaklardan (kömür, doğalgaz) güneş, rüzgar, jeotermal, biyokütle gibi kaynaklara geçişin çevre açısından çok belirleyici olması ilgimi çekiyor. Hukuk kısmı da ilgimi çekiyor. Tahkim noktası, işte bunun regülasyonları. Avrupa Birliği regülasyonları çok kritiktir. Bizim enerji piyasasında yürürlükteki kanunlarımız da 2000'lerin başlarında kabul ediliyor; EPDK'nın kuruluşu, elektrik piyasası kanunu. Bu kanunlar 2000'lerin başlarında yürürlüğe giriyor ve Avrupa'dan alınma. Kemal Derviş döneminde olması lazım, ciddi bir IMF süreci oluyor; orada bunlar kuruluyor. Yani bunlar benim ilgimi çeken konular.

Yayınlarınızda özellikle enerji politikaları ve krizleri üzerine çalıştığınızı görüyoruz. Bu konulara ilginiz nasıl başladı?

Son olarak, iyi bir hukukçuyu siz nasıl tanımlarsınız?

Hukuk tabii, toplumsal yaşamın temelidir. Avcı-toplayıcı toplumda bile göreceli bir hukuk vardı ama yerleşik hayatla beraber hukuk, özünde önceden belli olan kuralların toplum yaşamını düzenlemesi niteliğini almıştır. Hukuk topluluğun özelliklerini belirliyor, medeni yaşamın koşullarını tayin ediyor. Tarih boyunca, temelde Romalılardan günümüze ve Fransız İhtilali sonrası, bizim açımızdan da 1923 Cumhuriyet sonrasında yeni bir hukuk düzeni kuruluyor ve bu, devletin niteliğini, vatandaşın çağdaş, laik ve sosyal bir hukuk devletinde yaşamasını garanti ediyor. İyi bir hukukçu da temelinde bu tarih bilincine sahip olmalı. Kuralları bilmesi, kanunlara ve kaynaklara hakim olması ve adalet duygusuna sahip olması gerekir.

Ergün Özbudun hocanın Türk Anayasa Hukuku kitabının girişinde, Amerikan bir hukukçunun sözü vardır: "Siz kanunları istediğiniz gibi yazabilirsiniz ama hukuk duygusu toplumda, esasında kişilerin kendi kalplerindeki, vicdanlarındaki adalet ve hürriyet bilincinden gelir." Bu bağlamda, kanunlar da elbette çok önemli; buna de jure deriz. İngilizce legal ve kelimesinin kökeni Latince legare kelimesinden yani "yazmak" tan gelir. Yazılı olan kurallara uymak çok önemlidir ve bu toplumun temelini oluşturur. Ama adalet duygusu ve hukukçunun vicdanı ile hareket etmesi çok daha önemlidir; bu, doğrudan toplumun bütünlüğünü sağlar. "Adalet mülkün temelidir" sözü, Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk'ün vecizesidir. Adalet çöktüğü zaman devletin de bir gereği kalmaz, geriye sadece bir vahşiler topluluğu kalır. Bu yüzden iyi hukukçuların bu bilinçle hareket etmesi gerekir.

Sonrasında yeni bir hukuk düzeni kuruluyor ve bu, devletin niteliğini, vatandaşın çağdaş, laik ve sosyal bir hukuk devletinde yaşamasını garanti ediyor. İyi bir hukukçu da temelinde bu tarih bilincine sahip olmalı. Kuralları bilmesi, kanunlara ve kaynaklara hakim olması ve adalet duygusuna sahip olması gerekir.

Ergün Özbudun hocanın Türk Anayasa Hukuku kitabının girişinde, Amerikan bir hukukçunun sözü vardır: "Siz kanunları istediğiniz gibi yazabilirsiniz ama hukuk duygusu toplumda, esasında kişilerin kendi kalplerindeki, vicdanlarındaki adalet ve hürriyet bilincinden gelir." Bu bağlamda, kanunlar da elbette çok önemli; buna de jure deriz. İngilizce legal ve kelimesinin kökeni Latince legare kelimesinden yani "yazmak" tan gelir. Yazılı olan kurallara uymak çok önemlidir ve bu toplumun temelini oluşturur. Ama adalet duygusu ve hukukçunun vicdanı ile hareket etmesi çok daha önemlidir; bu, doğrudan toplumun bütünlüğünü sağlar. "Adalet mülkün temelidir" sözü, Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk'ün vecizesidir. Adalet çöktüğü zaman devletin de bir gereği kalmaz, geriye sadece bir vahşiler topluluğu kalır. Bu yüzden iyi hukukçuların bu bilinçle hareket etmesi gerekir.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI GÖKHAN KARAKÖSE İLE RÖPORTAJ

SORU: Hukuk okuma kararınızı hangi olay veya düşünce şekillendirdi? Eğer fakülte yıllarınıza dönme şansınız olsaydı kendinize hangi tavsiyeyi verirdiniz?

CEVAP: İşçi bir baba ile ev hanımı annenin ilk çocuğuydum. Köyümüzde, ailemizde hiç hukukçu yoktu. Bir ilki başarmak istedim. Fakülte yıllarıma dönecek olsam çok değerli hocalarımı derslerde daha fazla dinlemek isterdim. Zira derse pek devam etmezdim. Genellikle kütüphanede çalışırdım.

SORU: Genç hukukçuların adalet sistemine katkı sunarken dikkat etmesi gereken en önemli husus sizce nedir?

CEVAP: Her dosyanın bir kul hakkı içerdiğini asla unutmazsın der. Adına karar verdiğimiz milletimizin bizden tek beklentisinin adalet olduğunu ve bizim de tek gayemizin adalet olduğunu unutmazsınlar. Adil olsunlar, adil yaşasınlar.

SORU: Savcılık mesleğinde ideal bir savcının sahip olması gereken nitelikler sizce nelerdir? Mesleğe yeni başlayan genç hukukçulara, özellikle savcı olmak isteyenlere ne gibi tavsiyeler verirsiniz?

CEVAP: Adalet duygusu gelişmiş olmalı, insanları iyi dinlemeli, empati kurmalı. Kriz yönetimi ve zaman yönetimi iyi olmalı. Yeni başlayan genç hukukçu arkadaşlarımız hayallerinin peşinden koşsunlar. Çok çalışsınlar. İlerde daha çok çalışmaya hazır olsunlar. Hukuk dersleri dışında sosyoloji, psikoloji ve felsefeye de ilgi duysunlar. Türkçemizi güzel kullanmak konusunda da kendilerini geliştirsınler.

SORU: Hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra savcılık mesleğine adım atışınız ve sonrasında başsavcılık makamına yükseliş süreciniz nasıl şekillendi? Bu yolculukta dönüm noktalarınız ve sizi en çok etkileyen deneyimler neler oldu?

CEVAP: 2000 yılında staja 2002 yılında ise Cumhuriyet savcılığı mesleğine başladım. Soruşturmaları makul sürede ve adil şekilde çözmeye gayret ettim. Meslek hayatımdaki tüm terfilerim nitelikli yaptım. Cumhuriyet Başsavcılığı Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzun takdiri. Güzel ülkemizin çok farklı yerlerinde görev yaptım. İnsanımızı dinlediğimizde gözlerimizin ışıltısına şahit oldum.

“Adil olmak kadar adil görünmek de önemli”

SORU: Adaletin toplumun her kesimine eşit şekilde ulaşılması için savcıların üzerine düşen sorumluluk nedir? Günümüzde savcıların toplumsal adaletin tesisindeki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP: Bir örnek verecek olursak: hızar gibi pürüzsüz ve dümdüz kestiğimizde aynı konuya aynı uygulamayı yapmışız demektir. Burada önemli olan uygulamadaki istikrardır. Hesap verilebilir, şeffaf ve adil uygulamalar toplumsal adaleti tesis eder. Adaletle erişebilirlik de bir başka etkidir.

“Son dönemde yapay zeka uygulamalarının yaygınlaşması ceza hukuku açısından yeni dolandırıcılık veya farklı suç şekillerini de ortaya çıkardı.”

SORU: “Savcılık sadece bir meslek değil, aynı zamanda” cümlelerinizi nasıl tamamlarsınız?

CEVAP: Bu söz bana direkt merhum Aliye İzzet Begoviç'i hatırlattı. “Savcılık sadece bir meslek değil aynı zamanda inanç, yaşam tercihim ve hayat felsefem” diyebilirim.

“Soruşturmaları makul sürede ve adil şekilde çözmeye gayret ettim.”

SORU: Mesleğinizin meslek dışındaki hayatınıza etkileri neler oluyor?

CEVAP: Adil olmak kadar adil görünmek de önemli olduğu için genellikle seçici davranırım. Spor yapmayı, ailemle vakit geçirmeyi, spor müsabakalarını canlı izlemeyi severim.

“Burada önemli olan uygulamadaki istikrardır. Hesap verilebilir, şeffaf ve adil uygulamalar toplumsal adaleti tesis eder.”

SORU: Sizce teknolojinin gelişmesi (siber suçlar vb.) savcılığın işleyişini nasıl etkiledi? Gün geçtikçe değişen ve gelişen gelecekte Türk Yargı Sisteminde nasıl bir dönüşüm öngörüyorsunuz?

CEVAP: Son dönemde yapay zeka uygulamalarının yaygınlaşması ceza hukuku açısından yeni dolandırıcılık veya farklı suç şekillerini de ortaya çıkardı. Suçla mücadele eden kolluk birimleri de kendilerini modernize etti. Ortaya çıkabilecek yeni suç tipleri yasal düzenlemeleri de zorunlu kılacaktır. Teknolojinin olumlu yönlerinin yargı alanında da vatandaşımıza ve yargı çalışanlarına konfor sunacağı açıktır.

“Savcılık sadece bir meslek değil aynı zamanda inanç, yaşam tercihim ve hayat felsefem”

ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNAYETİN HUKUKİ VE TOPLUMSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRMESİ

Ülkemizde çocuklara yönelik işlenen suçlar başta ceza hukuku olmak üzere birçok hukuk alanının da konusunu oluşturmaktadır. Çocuklara karşı işlenen suçların mağduru çocuğun kendisi olmakla beraber bu suçtan birinci derecede etkilenen ailesi, diğer kişiler ve daha geniş bir çevre olarak toplum da bu suçun etki alanı içinde değerlendirilebilir.

Anayasa'mızın 17. maddesinde "Herkes yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." Hükümü yer almaktadır. Yine Anayasa'mızın 41. maddesinde çocukların korunmasına dair devletin alması gereken tedbirlerinden bahsedilmektedir. Bu kanun maddeleri kapsamında çocukların yaşam hakkı güvenceye alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere Türkiye'nin taraf olduğu diğer uluslararası sözleşmelerle de çocukların yaşam hakkı korunmaktadır. Ayrıca TCK 82/1e' de çocuklara karşı kasten öldürme nitelikli hal sayılmıştır. Yukarıda bahsi geçen kanunlar çerçevesinde çocuklar hem iç hukuk hem de uluslararası hukuk tarafından korunmakta, çocuklara karşı kasten öldürme suç olarak kabul edilmektedir.

Sosyal devlet anlayışına sahip olan ülkemizde çocuk cinayetlerinin önlenmesi devletin pozitif yükümlülüklerindendir. Ancak Türkiye'de işlenen kasten çocuk öldürme cinayetlerine bakıldığında çocuklara yönelik korumaların ve diğer önleyici tedbirlerin yeterli olmadığı görülmektedir. Hukukun eylemleri sadece kanun koyup o kanun uyarınca yazılı cezayı vermek olmamalıdır. Çünkü kısa süreli ve sadece kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan bu cezalandırma sistemi ne yazık ki gerekli etkiyi göstermemektedir. Ceza hukuku derslerinde bize öğretildiği üzere bir ceza normunun amacı sadece ödetme değil, aslen cezaları önlemektir. Bu çerçevede yapılması gereken diğer husus da toplumun, ilgili faillerin ve garantör olan şahıslara her birinin kendi yükümlüğüne uygun düşecek şekilde eğitim verilmesidir.

Çocuk cinayetlerinden sonraki yargılama süreci sorumlu kişilere karşı caydırıcı nitelikte, kamuoyuna karşı ise şeffaf nitelikte olmalıdır. Yargılama sürecinin adil olması ve bunun görünebilirliği, mağdur ve suçtan etkilenenler açısından ölümlü etki yaratmakla birlikte Türkiye'deki yargı sistemini güçlendir eceği gibi yargı sistemine olan güveni pekiştirici bir rol oynayacaktır. Aksi halde yargıda yaşanan ihlallerin artmasıyla beraber kişilerin güvenlik duygusu zede necek; bu süreçte yaşanan ihlal ler, toplum temelindeki bozulmaya ve güvenlik sorunlarının çok daha ciddi boyutlara ulaşmasına yol açacaktır.

Toplumdaki en savunmasız birey gruplarından biri olan çocuklar toplumsal hassasiyette uzlaşılan gruplardandır. Çocuklara yönelik cinayetler toplumda büyük bir öfke yaratmakta, önlenemeyen bu cinayetler kamuya olan güveni sarsmakta ve mağdurlarda güçlü bir adalet talebini doğurmaktadır. Yaşanan bu cinayetlerin bir sonucu olarak toplum tarafından ciddi cezalandırma taleplerinin oluşması, hatta idam cezası gibi hukukun evrensel ilkelerini etkileyecek olan tartışmalar gündeme gelmesi mümkündür. Yaptırımları veya bu yaptırımların sonuçlarını yeterli bulmayan mağdurlar ise eski toplumlarda görüldüğü gibi adaletlerini kendileri tesis etmeye kalkışabilir ki, bu da hem sosyal devlet anlayışını hem de hukuk devleti anlayışını büyük ölçüde zedeleyecektir. Kısaca mağdurların, verilen cezaları yetersiz görmeleri sonucunda talep ettikleri bu cezalandırma yöntemleri hukuk ve toplum arasındaki dengeyi bozacak nitelikte olabilir.

Burada devlete düşen sorumluluğun ağırlığı büyüktü r. Nihayetinde yargı tarafından verilen yaptırımların sürdürülebilir, tat min edici ve ileriye yönelik suç oranlarını azaltacak nitelikte olması hem hukuksal hem de kamu vicdanı açısından büyük önem taşımaktadır.

Medya ve sosyal medya ise çocuk cinayetlerine verilen tepkilerin şekillenmesinde büyük bir role sahiptir. Olayların medyada ele alınış biçimi, kişisel hikâyelerin ön plana çıkarılması ve duygusal öğelerin yoğun şekilde kullanılması, kurbanla kamuoyu arasında güçlü bir bağ kurulması ile sonuçlanabilir. Görsel materyallerin yaygın kullanımı ve duygusal içeriklerin öne çıkarılması ile birlikte kamuoyunun duygusal tepkileri arttırabilir. Öte yandan, bu tepkiler sistemsel değişim ihtiyacı konusunda farkındalığı arttırabileceği gibi, koruyucu yasal düzenlemelerin oluşmasına da katkı sağlayabilir (Aslan.....).

Kişilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerine olanak sağlayan sosyal medya aracılığıyla işlenen bu suçlar, yargılama süreçleri, yaptırımlar ve bu yaptırımların sonuçları geniş kitleler tarafından görünür hale gelmektedir. Sosyal medyada yer alan haberlerin ve bu haberlerle ilgili görsel-ışitsel verilere ait içeriklerin manipüle edilerek paylaşılması *toplumsal sorumluluk* kavramının gündeme taşınmasına sebep olmaktadır. Bu açıdan yargılamanın devlet erki tarafından yapılması, bireylerin sorumluluklarını ortadan kaldırmamaktadır. Çünkü suçun işlendiğini bilinmesine rağmen sessiz kalmak, yalnızca hukuki açıdan değil, aynı zamanda vicdani ve ahlaki açıdan da bir problemdir. Koca'nın (...) ifadesiyle:

"Çünkü işlendiği bilinen bir suçun yetkili makamlara bildirilmemesi, tüm bireylerin ortak hedefi olan "suçsuz bir toplum düzeni"nin inşasını engelleyici bir davranış niteliğindedir. Bu tür bir kayıtsızlık, hem soruşturma mercilerinin suçu ve suçluyu ortaya çıkarma sürecini sekteye uğratmakta hem de suç failinin adalet önüne çıkarılarak cezalandırılmasını engellemektedir. Hukukun egemen olduğu bir toplumda suç ve suçlunun gizli kalması, yalnızca adaletin gerçekleşmesini engellemekle kalmaz, aynı zamanda toplumun hukuk sistemine ve devletin adalet mekanizmasına duyduğu güveni derinden sarsar."

KAYNAKÇA

Mahmut Koca, Çocuk İstismarında İhbar Yükümlülüğü, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:3 Sayı:1 Yıl 2012

Herdem Aslan Genç, Çocuk cinayetleri: Toplumsal tepkiler, psikososyal etkenler ve koruyucu önlemler, Klinik Psikiyatri Dergisi

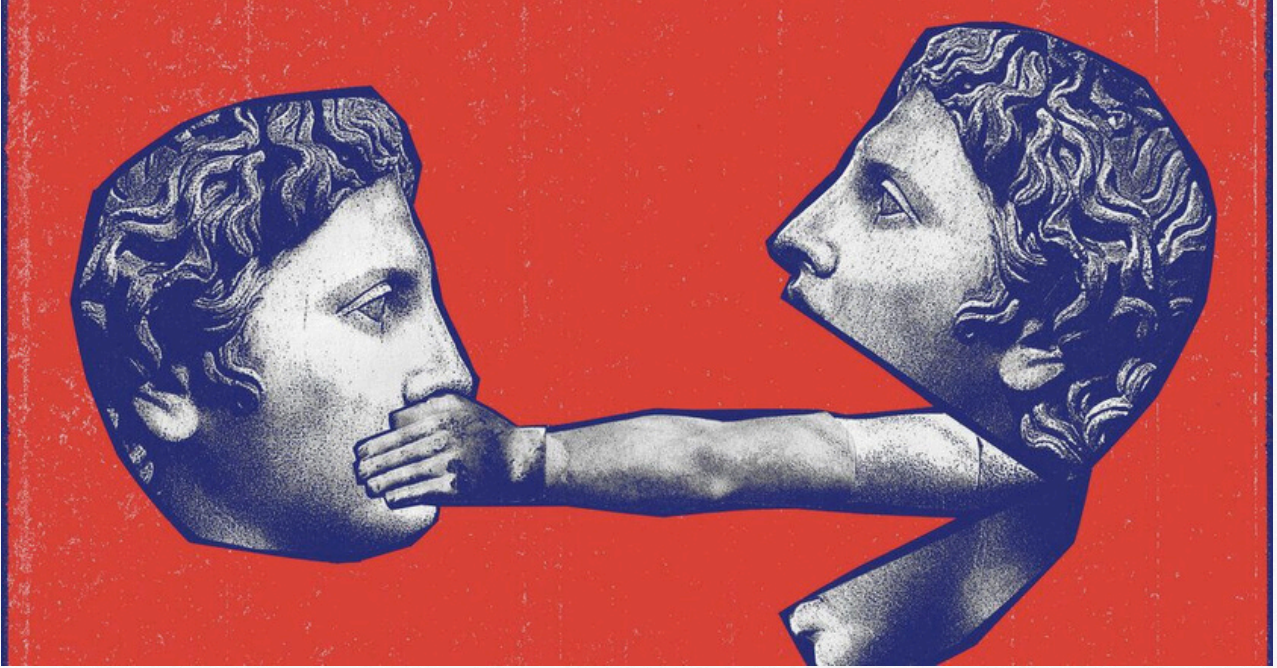

SOSYAL MEDYADAKİ LİNÇ KÜLTÜRÜNÜN YARGIYA ETKİSİ

Geçmişten Günümüze Linç Kültürü

Linç kültürü, önceleri söyledikleri toplum tarafından desteklenip hoş karşılanan bazı kişilerin zaman içinde söylemleri nedeniyle sosyal medyada bir araya gelen bir grup insan tarafından terkedilmeleri/takipten çıkarılmaları ve bu insanların çeşitli cezalandırıcı ve saldırganca tepkilerine maruz kalmalarıdır (Bromwich, 2018; Newport Institute, 2022). Linç kültürü sosyal medyanın yaygınlaşmaya ve kitleleri bir araya getirme gücüne sahip olmasıyla hayatımıza giren yeni bir olgu olsa da linç kavramının tarihi antik çağa kadar dayanmaktadır. Birçok eski kültürde ve toplulukta dinî veya toplumsal yasaları ihlal eden kişilere karşı uygulanan bir kolektif ceza yöntemi olan recm (taşlama) özellikle cinsel suçlar ve dine karşı gelme gibi toplumsal düzeni tehdit eden suçlar için kullanılmıştır ve kitlesel şiddet yoluyla infazın en eski, en köklü ve en çok belgelenmiş örneklerinden biri olarak modern linç kavramının öncülü sayılabilir.

Hukukun sistematik bir biçimde uygulanmaya başlamasıyla yargının da linç vakalarından sık sık etkilendiği görülmektedir. Bunun en eski örneklerinden birine de Principatus Dönemi'nde Roma'da yaşayan Avukat Genç Plinius'un mektuplarında rastlamaktayız: Plinius, mahkemede baskı kurmak için halkı galeyana getiren, yargıcın etkileneceğini sağlamak amacıyla dava hakkında hiçbir fikri olmayan vatandaşlara çığırkanlık yapmaları için para veren 'dalkavuk' avukatların varlığından söz etmektedir. Yargılanan kişiyi tanımasa dahi sırf kolektif bir tutumun parçası olmak adına o kişiyi linç etmekten çekinmeyen, üstüne yargıyı etkilemeyi amaçlayan bu insanların günümüzde de varlığını devam ettirdiğini 'linç kültürü' ile görmekteyiz.

Linç Kültürünün Doğuşu

Web1.0 ile internet ortamında yalnızca bilgiye erişim sağlanabilirken Web2.0 ile üreten, paylaşan ve yorum yapan kullanıcı profili ortaya çıkmıştır. Web2.0 sonrasında yaygınlaşan sosyal medya geleneksel medyadan farklı olarak içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulmasına fırsat tanır. Sosyal medyanın bireysel paylaşımın tüm kullanıcılar için erişilebilirliğini mümkün kılmasıyla yıllarca geleneksel haberleşme araçları ile kurulan 'sosyal ağ' sanal ortama taşınmıştır. İnternet dönüşümünün yaşanmasının ardından yeni bir tanım kazanan sosyal ağ internet üzerinden birbiri ile bir şekilde irtibatlı bir ağ topluluğunu ifade etmektedir. Üye sayıları gün geçtikçe artan sosyal ağ siteleri ile bilgiyi paylaşma ve bilgi sahibi olma imkânı gittikçe kolaylaşmakta, bu da sosyal ağ mecralarında kısa sürede kamuoyu oluşmasına imkân tanımaktadır.

**ZEYNEP
AKŞUN**

Sosyal medyada bilgi her ne kadar kolay ve herkesçe erişilebilir olsa da yine bireysel kullanıcılar tarafından üretilip doğrulanmasına gerek duyulmadan paylaşılabilen bilgiler alıcıya doğrudan ulaşmakta ve yoğun bir bilgi kirliliğine sebep olmaktadır. Bu kirliliğin içerisinde ortaya atılan her bir iddianın doğru olamayacağı göz önüne alınırsa sosyal medyada paylaşılan bilgiler sonucu bir araya gelip, bu bilgiyi kendi bildikleri dahilinde yayan ve daha da yayılması için kenetlenen bir kamuoyunun yaratacağı karmaşa kaçınılmazdır.

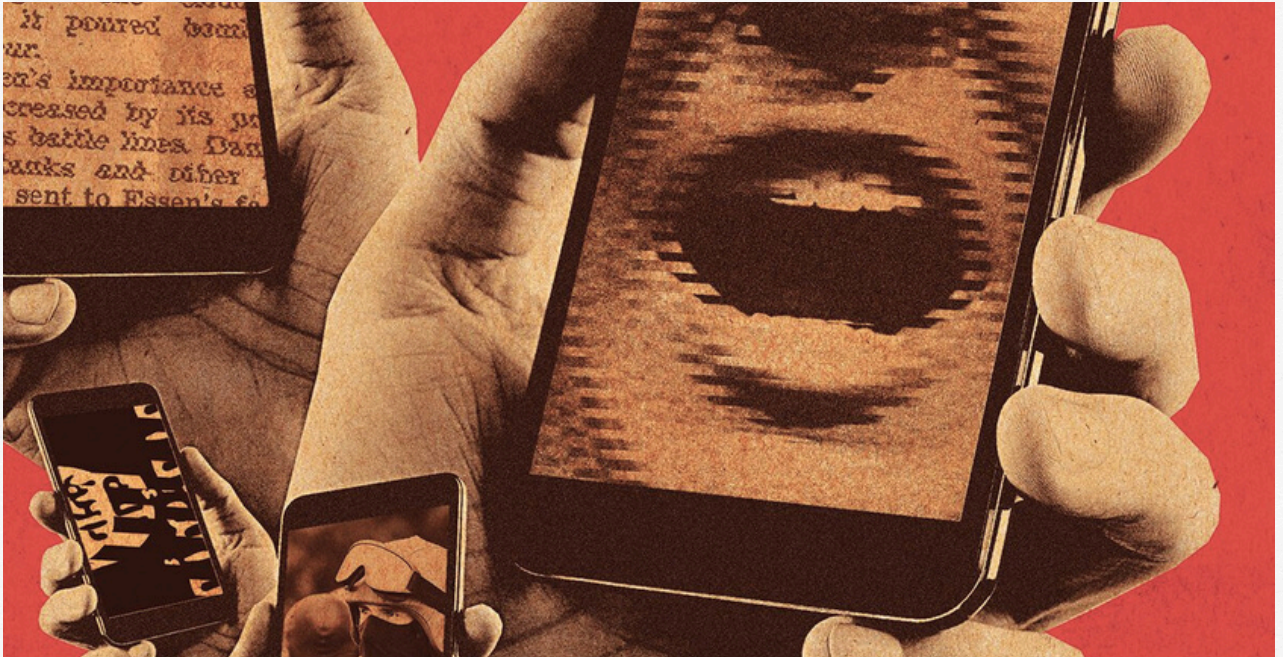
Sosyal medyadaki kamuoyu baskısının bir kişi ya da belli kişiler üzerinde toplanması linç kültürünü doğurmaktadır. Bir sosyal ağ sitesine kaydolabilmek için gerçek bir insan olmanın gerekmediği, kimliklerin gizli tutulabildiği, bir kişinin birden çok anonim hesap oluşturabildiği günümüz sosyal medyasında gerçek bir kişinin gerçek hayatını tamamiyle etkileyebilecek güce sahip olan linç kültürü ile bir yargıya varmanın ne derece doğru ve etik olduğu da tartışmaya açıktır.

Yeni Bir Yargı Kolu: Sosyal Medya Mahkemeleri

Sosyal medyadaki linç girişimlerinin temelinde bireylerin toplum tarafından hoş karşılanmayacak fiillerde bulunmuş kişileri kendi muhakemelerince yargılama isteği yer almaktadır. Bir kişinin hedef gösterilmesinin ardından hakkındaki tüm bilgiler, ona yönelik suçlamalar ve hakkındaki kişisel görüşler seri bir şekilde dolaşıma girmekte ve nihayetinde 'sosyal medya mahkemeleri' kurulmaktadır. Sosyal medya mahkemelerince vicdani değerlere dayanarak suç ve ceza belirlenmekte, söz konusu linç öznesinin o cezayı alabilmesi için de olağanüstü bir gayret gösterilmektedir. Bu noktada soyut sosyal medya yargısının pozitif hukuka olan teması ve peşi sıra gelecek olan baskısı başlamaktadır. Bu baskı gerek yargının başlamasında gerek yargı sürecinde gerekse yargılamanın sonucunda etkili olabilmektedir.

Sosyal medyanın suçu gün yüzüne çıkarmak gibi olumlu bir vasfı olmakla birlikte, linç kültürünün doğurduğu olumsuz duygularla hareket edilen şiddet ortamında en üst perdeden cezaî yaptırım uygulanması beklentilerinin doğmasına da yol açtığı açıktır. Vicdanî olarak sarsılmış ve sosyal medyadaki kolektif savunmadan güç almış halkın yargı unsurları üzerinde kurduğu baskı karar mercilerinin göz ardı edemeyeceği seviyelere gelmektedir. Sosyal medya mahkemeleri gerçek bir davanın sonucunu etkileyebildiği gibi kimi zaman yargının verdiği kararı uygun bulmayıp tekrar bir yargılama talebinde bulunabilmektedir. Nitekim üst mahkemelerce sosyal medyanın talebine cevap verilip beğenilmeyen kararın iptal edildiği örnekler de bulunmaktadır.

Güncel örneklerden biri 2024 yılının mart ayında vuku bulan 'Kedi Eros Cinayeti' olayıdır. Sanık İbrahim Keloğlu'na ilk olarak Küçükçekmece 16. Asliye Ceza Mahkemesi iyi hal indirimi uygulayarak 1 yıl 3 ay hapis cezası vermiş ve bu cezayı erteleme (hükümün geri bırakılması) kararı almıştır. Bu karar toplumda infiale yol açmış ve sosyal medyadaki linç hareketinin ardından dönemin adalet bakanı bizzat dava ile ilgili açıklama yapmak durumunda kalmıştır. Sonrasında dava savcısı ve Adalet Bakanlığı karara itiraz etmiştir. İtiraz üzerine Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesi ilk kararı iptal ederek sanık hakkında yeniden yargılama kararı vermiştir. Neticede sanık 2 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu olayda da görüldüğü üzere sosyal medyanın ve linç kültürünün yargıyı etkileme gücü hiç de yadsınamayacak bir hal almıştır.

Yargının Sosyal Medyanın Etkisi Altında Verdiği Kararların Hukukî Güvenlik ve Öngörülebilirlik İlkeleriyle Bağdaşmaması

Sosyal medya aracılığıyla yargı makamı üzerinde baskı kurulmasının nedeni, yargı makamlarına olan güvenin zayıflamış olmasıdır. Bununla birlikte kararın baskı üzerine verilmiş olması da bir güvensizlik yaratmakta ve kaba güç karşısında hukukun geri çekileceği gibi bir algının oluşmasına yol açmaktadır. Her hâlükârda hukukun temel ilkelerinden olan hukukî güvenlik ilkesinin zarar görmesi söz konusudur.

Hukukî güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (Anayasa Mahkemesi, E.2013/39, K.2013/65, K.T. 22/5/2013). Hukuk devletin önemli bir unsuru olan hukukî güvenlik ilkesi, hukuk düzeninin öngörülebilir olmasını gerektirmektedir. Yargıcın sanal bir topluluğu memnun etmek için pozitif hukukun dışına çıkması, yüksek mahkemelerce kararların iptal edilerek sosyal medya yargısına uygun hale getirilmesi hukukî öngörülebilirliği tehlikeye atmaktadır.

Hukukî öngörülebilirliğin olmadığı bir sistemde kanun önünde eşitlik ve adil yargılamadan da bahsetmek mümkün değildir. Hukuk normlarının öngörülebilirlik vasfını yitirdiği, bireylerin eylem ve işlemlerinin hukukî sonuçlarının belirsizlik içinde kaldığı ve bu nedenle hukukî güvenlik ilkesinin zedelendiği bir hukuk düzeninde, toplumsal barış ve düzenin sürdürülmesi imkânsız hale gelir ve nihayetinde bireylerin kendi hukukunu tesis etme eğilimi baskın çıkar. Toplumsal infial veya nefret objesi haline gelen kişilere yönelik yargı süreçlerinde, kamuoyunun yoğun baskısı veya duygusal beklentileri karşılamak amacıyla yargı organları hukukun temel ilkeleriyle çelişen bir kararın verilmesi, adil yargılanma hakkının ihlaline yol açacaktır. Bu tür kararların yaygınlık kazanması, toplumun hukuka ve adalete olan güvenini geri dönülmez biçimde zedeleyerek hukuk devletinden uzaklaşması riskini doğuracaktır.

Bugün Bana, Yarın Sana

Sosyal medyadaki linç kültürünün parçası olan bireylerin anlık bir öfke ve hırsla yargıyı kendileri için makul olan yargı talepleri doğrultusunda yönlendirmesi aklılara şu soruyu getirmektedir: Hukuktan beklenti her zaman adil bir yargılama mıdır yoksa o an çoğunluğu tatmin edecek olan yargılama mı? Yargıdan beklentilerimizi sorgularken şunu aklımızda tutmamız gerekir: Bugün sosyal medyada kollektif linçin bir parçası olan kişi yarın linç edilen kişi konumuna geçtiğinde yargının ona adil davranmasını bekleyebilir mi? Bu çerçeveden bakıldığında hepimizin aktif ya da pasif olarak, bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir parçası olduğu linç kültürü, sanıldığından çok daha vahim sonuçlar doğuracak gibi gözükmektedir.

TOBB ETÜ AB-102

TÜRKİYEDE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ NASIL YAPILIR?

Anayasalar, uzun yıllar yürürlükte kalması için kaleme alınmış metinlerdir. Bu bakımdan, en azından sözde birer istikrar gösterisi sayılırlar. Örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri anayasasını verebiliriz. Bu metin iki asrı devirmişti. Tabii her anayasa böyle değildir fakat anayasaları uzun ömürlü kılan bir şey de yapılan anayasa değişiklikleridir. Türkiye'nin en son kaleme alınan anayasası 1982 anayasasıdır. Türkiye'nin 1921, 1924, 1961 anayasaları sırasıyla eskimiş ve bazı siyasi nedenlerin de etkileriyle yürürlükten kalkmıştır. Gördüğünüz gibi anayasalar uzun süre ayakta kalamayabiliyor. Bu değişikliklerin nedenleri elbet çoktur ama en az bir neden de değişen zaman ve çağa ayak uyduramamalarıdır. İşte bu ayak uydurma işini kolaylaştırmak için de anayasaların ne mermer kazınmış gibi katı ne de hiç dikkate alınmayacak kadar esnek olduğu optimum bir düzey bulunmaya çalışılmıştır. Bunun içinde anayasanın bazı hükümleri değiştirilemez kılınmışken, diğer hükümleri daha kolay ama özel usullerle değiştirilebilir hale getirilmiştir.

DEĞİŞTİRİLEMEZ HÜKÜMLER GERÇEKTEN DEĞİŞTİRİLEMEZ Mİ?

Değiştirilemez hükümlerin değiştirilip değiştirilemeyeceğini konuşmadan önce aslında anayasada değişiklik yapma iktidarına literatürde "tali kurucu iktidar" ismi verildiğini hatırlatmalıyım. Yeni bir anayasa yapma iktidarına asli kurucu iktidar, yine o anayasanın öngördüğü usullere uygun olarak değişiklik yapma iktidarına ise tali kurucu iktidar denir. Yani tali kurucu iktidar anayasanın öngördüğü anayasa kurallarının dışına çıkamaz.

Anayasanın 4'üncü maddesine göre, "Anayasanın 1'inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2'nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3'üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez." Yani bu bizim burada söylenen noktalar dışındaki alanları değiştirebileceğimiz anlamına mı gelir? Tabii ki de hayır ve bunun örneğini de yaşadık. Recep Tayyip Erdoğan'ın talebi üzerine hazırlanan ve 29 Ağustos 2007 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisine teslim edilen "T.C. Anayasa Önerisi"nde anayasanın 2'nci ve 3'üncü maddeleri değiştirilmekteydi. Örneğin bu öneride bulunan "toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde" ifadeleri çıkarılmış, "insan haklarına saygılı" ifadesi, "insan haklarına dayanan" olarak değiştirilmişti. Benim fikrimce ve aynı zamanda kullandığım kaynakların da yazarlarına göre, bu hukuken mümkün değildir. Çünkü asli kurucu iktidara sahip olmayan bir iktidar, anayasanın ilk üç maddesini değiştiremez.

Sivil anayasa önerisi ise ilk 3 maddeyi de değiştirmeye yönelik fikirler içermesine rağmen, resmi bir teklif haline gelmeden, ülkenin cumhurbaşkanlığı krizi ile giren yeni siyasi öncelikleri nedeniyle gündemden düşmüş ve rafa kalkmıştır. Reddedilme süreci, bir oylamadan ziyade siyasi süreçlerin değişmesi ve uzlaşma sağlanamaması şeklinde gerçekleşmiştir.

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ NASIL YAPILIR?

Anayasa değişikliğinin yapılış aşamasını 3 bölüme ayırabiliriz: teklif aşaması, genel kurul aşaması ve cumhurbaşkanı aşaması. Türkiye'de anayasa değişikliği mevzuu 1982 Anayasası özelinde 175'inci maddede düzenlenmiştir.

1. TEKLİF AŞAMASI

Anayasa değişikliği yapma yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) "tali kurucu iktidar" yetkisi kapsamında sadece milletvekillerine aittir. Diğer kanun tekliflerinde olduğu gibi Bakanlar veya Cumhurbaşkanının anayasa değişikliği teklif etme yetkisi yoktur.

Teklif Yeter Sayısı: Anayasanın değiştirilmesi, TBMM üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Güncel durumda (600 milletvekili için) bu, en az 200 milletvekili demektir. Teklif edilirken yazıda en az 200 milletvekilinin imzasının bulunması gerekir.

2. GENEL KURUL AŞAMASI

Teklifin hazırlanıp Meclis Başkanlığına sunulmasının ardından, teklif Anayasa Komisyonu'nda incelenir ve ardından Genel Kurul gündemine gelir. Anayasa değişikliği teklifleri, diğer kanunlardan farklı olarak, daha sıkı usullere ve daha yüksek çoğunluklara tabidir.

Anayasa değişikliği hakkındaki teklifler, Genel Kurul'da iki defa görüşülür. İki görüşme arasında en az kırk sekiz saat (serinleme süresi) geçmesi şarttır. Bu süre, milletvekillerinin teklif üzerinde daha sakin ve etraflıca düşüncelerini sağlamak amacıyla konulmuştur. Görüşmeler, kanunların görüşülmesi usulüne tabidir ancak bu iki görüşme arasında teklifin geri çekilmesi veya değiştirilmesi mümkündür.

İkinci görüşmenin ardından teklifin kabul edilmesi, Meclis'in üye tamsayısının, yani 600 milletvekilinin, en az beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür. Bu, 360 milletvekili demektir. Anayasa, değişikliğin kabul oylamasının gizli oyla yapılmasını zorunlu kılar.

**TUNA
ADIŞEN**

3. CUMHURBAŞKANI AŞAMASI

Teklifin TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmesinin ardından, kanun Cumhurbaşkanına gönderilir. Cumhurbaşkanı'nın anayasa değişikliği kanunları üzerindeki yetkileri, kabul çoğunluğuna göre farklılık gösterir:

A. Üçte İki Çoğunlukla Kabul (400 ve üzeri oy):

Anayasa değişikliği teklifi, TBMM üye tamsayısının üçte iki veya daha fazlasıyla (400 ve üzeri) kabul edilmişse, Cumhurbaşkanının üç farklı yetkisi vardır:

Onaylamak ve Yayımlamak: Cumhurbaşkanı, kanunu Resmi Gazete'de yayımlayarak onaylayabilir. Bu durumda değişiklik kesinleşir ve yürürlüğe girer.

Halkoymasına Sunmak (İhtiyarî Referandum): Cumhurbaşkanı, kanunu tekrar görüşülmek üzere geri göndermek yerine, halkoymasına (referanduma) sunabilir.

Meclise Geri Göndermek (Veto): Cumhurbaşkanı, kanunu bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul etmek isterse, bunu yine üçte iki çoğunlukla yapabilir. Bu durumda Cumhurbaşkanının önünde sadece onaylama ve halkoymasına sunma seçenekleri kalır.

B. Beşte Üç Çoğunlukla Kabul (360 ile 399 oy arası):

Anayasa değişikliği teklifi, TBMM üye tamsayısının beşte üçünden, ancak üçte ikisinden az bir çoğunlukla (360 ile 399 arasında) kabul edilmişse, Cumhurbaşkanının iki farklı yetkisi vardır:

Halkoymasına Sunmak (Zorunlu Referandum): Anayasa, bu çoğunlukla kabul edilen değişiklik kanununu Cumhurbaşkanının onaylamasına (yayımlamasına) izin vermez. Cumhurbaşkanı'nın tek seçeneği, kanunu halkoymasına sunmaktır. Cumhurbaşkanı bütün kanunları referanduma sunmak zorunda değildir. İstedikleri kanunları sunabilir.

Meclise Geri Göndermek (Veto): Cumhurbaşkanı, kanunu bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul etmek isterse, bunu bu kez üçte iki çoğunlukla (400 ve üzeri) yapabilir. Bu durumda kanun, "Üçte İki Çoğunlukla Kabul" seçeneğindeki usullere tabi olur. Eğer Meclis geri gönderilen kanunu üçte iki çoğunlukla kabul edemezse, değişiklik teklifi reddedilmiş sayılır.

4. Halkoyması (Referandum) Süreci

Cumhurbaşkanı'nın onayı yerine halkoymasına sunulan anayasa değişikliği kanunu, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren altmışıncı günü takip eden ilk pazar günü halkoymasına sunulur. Halkoymasında geçerli oyların yarısından çoğunun "kabul" oyu olması halinde, anayasa değişikliği kesinleşir ve yürürlüğe girer.

ANAYASA MAHKEMESİNİN DENETİMİ

Anayasa Mahkemesi, Anayasa değişikliklerini Anayasa'nın 148. maddesi uyarınca açıkça sadece şekil bakımından denetlemekle görevli ve yetkilidir. Bu yetki, değişiklik sürecinin anayasada belirtilen usul kurallarına uygunluğunu sağlamayı amaçlar. Ancak geçmişteki bazı içtihatlar, Mahkemenin "şekil" denetimi sınırlarını yorum yoluyla genişleterek "esas"a yakın bir denetim yaptığı eleştirilerini beraberinde getirmiştir. AYM'nin bu konudaki rolü, demokratik süreçler ile hukukun üstünlüğü ilkesi arasındaki hassas dengeyi koruma çabası olarak görülmektedir.

1982 Anayasası'nın 148. maddesinin ilk fıkrası, Anayasa Mahkemesinin kanunları, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini ve TBMM içtüzüğünü hem şekil hem de esas bakımından denetleyeceğini belirtirken, Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceleyip denetleyeceğini hükme bağlamaktadır. Bu hükümler, Anayasa Mahkemesinin Anayasa değişiklikleri üzerindeki denetimini teklif çoğunluğu, oylama çoğunluğu ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartını kontrol eder. Başka herhangi bir konuyu denetleyemez.

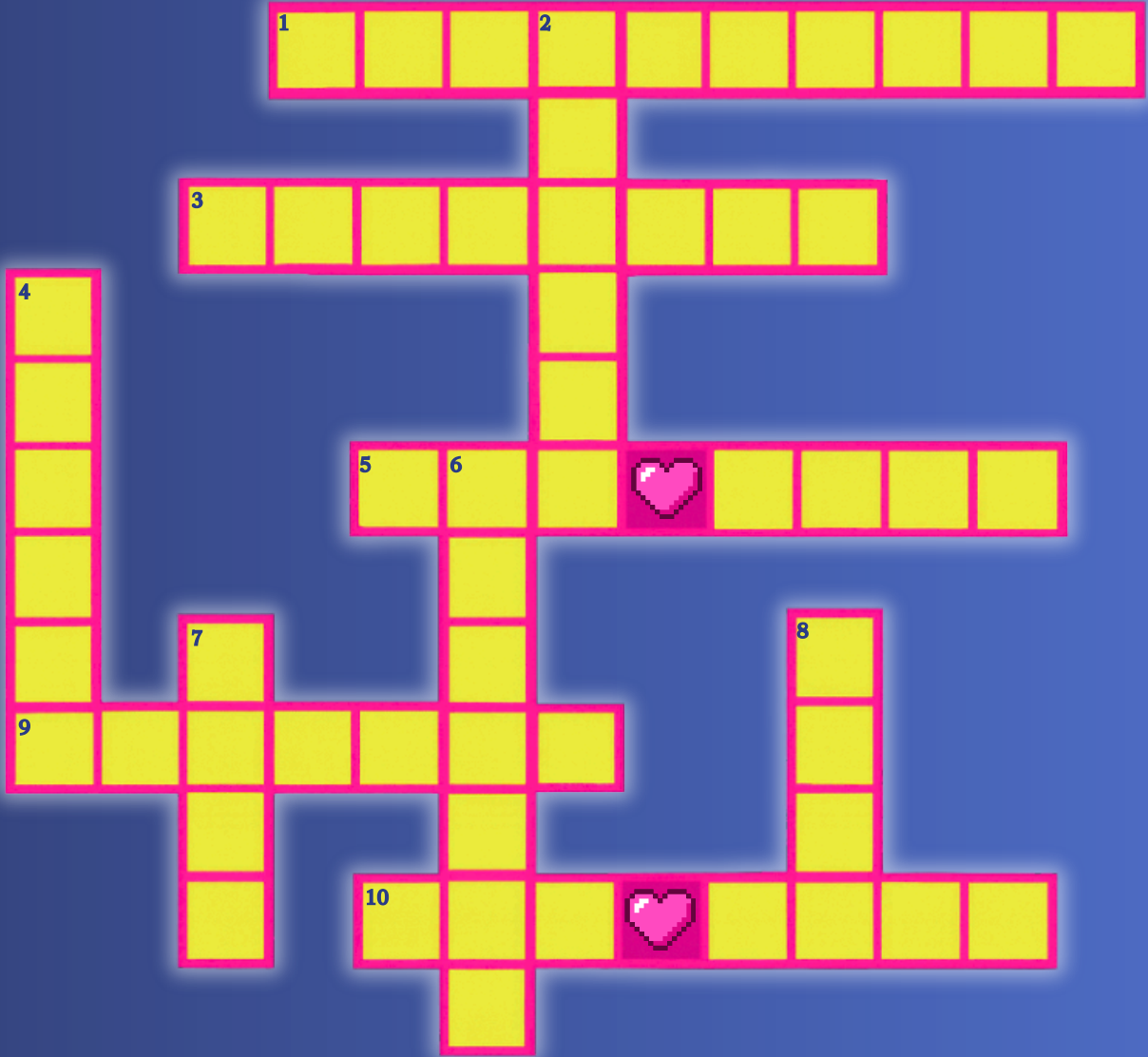
KAYNAKÇA

Gözler, Kemal, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Ekin Yayınları, Ekim 2024, s. 465-487
Şirin, Tolga, Şematik Anayasa Hukuku, Seçkin Yayınları, Ekim 2024
<https://www.anayasa.gen.tr/cbyetki.htm>

ZORLUK DERECESESİ :

4. SINIF
★★★★

EULMACA

YATAY

- 1 Deniz yoluyla taşınan malları temsil eden, taşıyıcının malı teslim aldığı gösteren ve hamiline malı talep etme hakkı veren, kıymetli evrak niteliğindeki belge
- 3 Hesaplanan vergi miktarının yasal olarak ödenmesi gereken kesin bir borç haline gelmesi ve vergi dairesi tarafından mükellef adına kaydedilmesi işlemi
- 5 İş sözleşmesi haksız veya geçersiz bir nedenle feshedilen işçinin, mahkeme kararıyla eski görevine geri döndürülmesini sağlayan hukuki süreç
- 9 Hakkında ilamsız icra takibi başlatılan borçlunun, ödeme emrinin tebliğinden sonra borcunun tamamına veya bir kısmına karşı, takibi durdurmak amacıyla İcra Dairesine yaptığı yazılı bildirim
- 10 Bir uyuşmazlığa uygulanacak hukukun belirlenmesi bağlamında, davanın görüldüğü yargı yerinin hukuku

DIKEY

- 2 İş sözleşmesinin fesih dışı sona erme halli, anlaşma
- 4 Ceza yargılamasında şüpheli veya sanığın hukuki yardımını üstlenen ve kanuni haklarını koruyan kişi
- 6 İcra ve İflas dairelerinin yaptığı bir işlemin kanuna, hadiseye uygun olmaması, bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz yere sürüncemede bırakılması gibi nedenlerle, bu işlemin düzeltilmesi veya iptali için yetkili mahkemeye (İcra Mahkemesi) yapılan ve icra hukukuna özgü, kendine has kanun yolu niteliği taşıyan hukuki başvuru
- 7 Yetkili yabancı hukukun, uyuşmazlığın esasını düzenlemek yerine, uygulanması için ya kendi hukukunu ya da üçüncü bir devletin hukukunu işaret etmesi durumu
- 8 Düzenleyenin, lehtara belirli bir meblağı ödeme taahhüdünü içeren kambiyo senedi

Giriş: Özerklik ve Kutsallık İkilemi

Yapay Zekâ (YZ) perspektifinden bakıldığında, ötanazinin yasallaşması sorunu, modern hukukun iki temel direği olan bireysel özerklik (otonomi) ve yaşamın kutsallığı ilkelerinin keskin bir çatışma noktasıdır. Hukuk sistemleri, acı çeken ve tedavi imkânı kalmamış bireyin, yaşamını onurlu bir şekilde sonlandırma arzusunu nasıl değerlendirmelidir? YZ, bu analizi duygusal yargılardan bağımsız, risk ve güvence temelli bir hukuki denge arayışıyla sunar.

1. Hukuki Temellerin Çatışması

1.1. Bireysel Özerklik Hakkı (Yana: Pro)

Modern insan hakları felsefesi, bireyin kendi bedeni ve yaşamı üzerindeki kararlarda nihai söz hakkına sahip olduğunu kabul eder. Şiddetli ve tedavi edilemez acı çeken bir bireyin, özgür iradesiyle ölümünü talep etmesi, yaşamına başkaları tarafından müdahale edilmemesi (negatif hak) kadar, yaşamının nasıl sonlanacağına karar verme özerkliğinin bir uzantısıdır. Hukuk, bu durumda, kişinin bilgilendirilmiş onam yeteneğini ve kararının tam bağımsızlığını teminat altına almalıdır.

1.2. Yaşam Hakkının Kutsallığı (Karşı: Contra)

Anayasalarda yer alan yaşama hakkı, devletin yaşamı koruma yönündeki pozitif yükümlülüğünü doğurur. Bu görüşe göre, yaşam hakkı devredilemez ve vazgeçilemezdir. Ötanazinin yasallaşması, devletin bu koruma görevini ihlal etmesi anlamına gelebilir. Ayrıca, yasal bir izin, özellikle savunmasız gruplar (yaşlılar, engelliler) üzerinde toplumsal baskı yaratma ve hayatlarını değersizleştirme riskini taşır.

2. Yasal Güvenceler ve Risk Yönetimi

YZ analizine göre, ötanazinin kabul edilebilirliği, yalnızca kötüye kullanım riskini sıfıra indirmeyi hedefleyen mutlak ve katı yasal güvencelerin varlığına bağlıdır. Hukuki düzenleme, aşağıdaki kritik risk alanlarını hedef alarak titizlikle oluşturulmalıdır:

- **İrade Serbestisi Riski:** Rızanın sürekli, serbestçe, baskısız ve bilgilendirilmiş olduğu, psikiyatristler dahil birden fazla bağımsız hekim tarafından teyit edilmelidir.
- **Tanı Kesinliği Riski:** Hastalığın terminal (son evre), tedavi edilemez ve dayanılmaz acıya neden olduğunun ilgili alanda uzman en az iki hekim tarafından oy birliğiyle onaylanması zorunludur.
- **Kaygan Zemin Tehlikesi:** Yasanın kapsamı, yaşam kalitesi değil, yalnızca dayanılmaz ve tedavi edilemez fiziksel acı çeken zihinsel yeterliliğe sahip bireylerle sınırlı tutulmalıdır.
- **Sosyal Baskı Riski:** Kararın, maddi zorluklar, yetersiz palyatif bakım hizmetleri veya aile baskısı gibi dışsal etkenlerden bağımsız olduğunun sosyal hizmet uzmanları tarafından soruşturulması hayati öneme sahiptir.

Sonuç: YZ'nın Hukuki Çerçeve Önerisi

Yapay zekâ, ötanaziye mutlak bir ret veya koşulsuz bir kabul yerine, bir hukuki denge çerçevesi sunar.

Ötanazinin yasallaşması, bireyin özerkliğini temel bir hak olarak kabul eden ilerici bir adım olabilir. Ancak, bu adım, devletin en savunmasız vatandaşlarını koruma görevinden ödün vermemelidir.

Önemli Hüküm: Bir hukuk devleti, ötanaziye yalnızca son çare olarak konumlandırılmalıdır. Bu da ancak, palyatif bakım hizmetlerinin en yüksek kalitede ve eksiksiz olarak sunulması yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra mümkündür. Ötanazi, yetersiz sağlık hizmetlerinin bir alternatifi değil, dayanılmaz acı çeken bireyler için katı kurallara bağlanmış, istisnai bir hak olmalıdır. Yasal mekanizma, özgür iradeyi mutlak surette ispatlayacak şeffaf, denetlenebilir ve çok aşamalı bir süreç üzerine inşa edilmelidir.

HÂR

Bir ferdi lisan ola hak ola
Samı kederi harap ola
Yükü omzunda ağır ola
Hâr ile hem iş ola

Cihanın mezarı bir ola
İçinde yatan pir ola
Hesap ona su ola
Bir tek nefsine halim ola

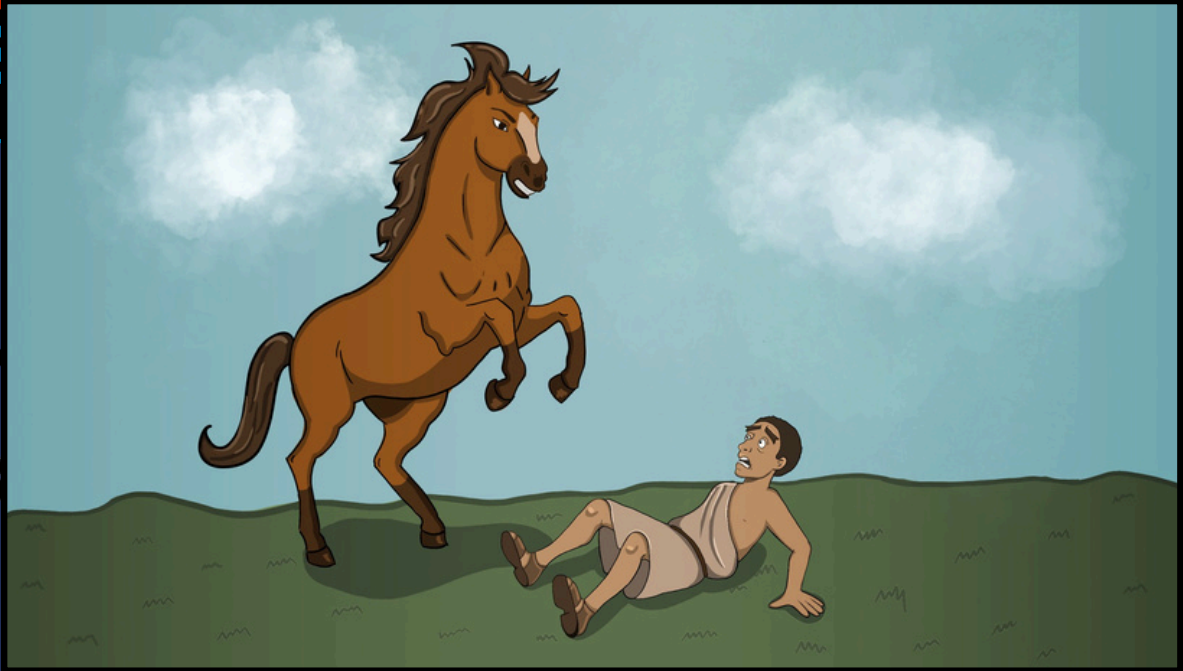
Fıtratı kelam olsun. Hasreti dağ ola
Kemali yol olsun. Yüreği Hâr ola
Hasreti dikendir ona gül ola
Şairdir aslı olan çalgısı söz ola

Bir cihan derdi olan hâr ağlar.... gül
ağlar.... güler ağlar.
İlmî yakın olan ... pek bi harap ağlar...
Kuytu köşeler seni hep mi bağlar?..
Derin derin harman-ı dağlar.

ABDÜLKADİR DOĞAN

Haksız Fiil ve Haksız Fiil Benzerleri

PIUS'UN SEYİS KÖLESİ TİTUS, PIUS'UN ATI OLAN PEGASUS'U AHIRA GİRDİRMEYEN ÖNCE, ONUNLA BİR GEZİNTİ YAPAR VE ATIN DİZGİNLERİNİ TUTAMADIĞI İÇİN AT, YOLDAN GEÇEN KÖLE STİCHUS'UN YARALANMASINA SEBEBİYET VERİR. BU YARALANMADAN KİM, HANGİ DAVA İLE SORUMLU TUTULUR?

EYLÜL ERGÜN &
ZEYNEP ÖZKAN

NARKISSOS'UN PERSPEKTİFİ

Derler ki Nemesis, insanların çılgınlıklarını duyduğunda harekete geçti. Çünkü Narkissos, büyüleyici güzelliğini küçümseme ve kibirle süslemiş, kalpleri kırmaktan çekinmemişti. Feryatlar göğe yükselince ilahi adaletin gölgesi olan Nemesis ortaya çıktı.

O, intikam peşinde koşan bir tanrıça değildi; onun işi dengeyi korumaktı. Kibir teraziyi ağırlaştırır, küçümseme düzeni yaralardı. İşte bu yüzden Narkissos'un kendi kalbinin yükünü tatması gerekiyordu.

Nemesis, onu sessiz bir gölete yönlendirdi. Suyun berrak yüzeyinde kendi yansımasını gören Narkissos, bir yabancıya vurulmuşçasına ,büyüledi. Ancak elleri her defasında boş döndü, çünkü sevdiği yalnızca kendi hayaliydi. Böylece günler boyu yanıp tutuştu başkalarına verdiği acıyı, kendi yüreğinde tattı.

Zamanla eriyip soldu. Ve öldüğü yerde bir çiçek açtı: nergis. O çiçek, Nemesis'in sessiz adaletinin hatırlatıcısı oldu. İnsanlar ne zaman nergise baksalar, bilirlerdi ki *ilahi adalet er ya da geç tecelli eder.*

